

Hållbarhetsrapport Linköpings kommun

Avser verksamhetsår 2022

Diarienummer:	KS 2023-337
Datum:	2023-05-04
Handläggare:	Hållbarhetsenheten
Organisation:	Kommunledningsförvaltningen

Innehåll

1	Inledning	4
1.1	Rapportens syfte och avgränsning	4
1.2	Läsanvisning	4
1.3	Kommunens organisation	5
1.4	Mål och inriktningar inom kommunen	5
2	Agenda 2030 och de globala målen	9
2.1	De globala målen – målen för hållbar utveckling	9
2.2	Alla tre hållbarhetsaspekter hör samman	9
2.3	Nationellt framtagna indikatorer för Agenda 2030	9
3	Ekologisk hållbarhet	21
3.1	Hur arbetar Linköpings kommun med ekologisk hållbarhet?	21
3.2	Cirkulär resurshantering	22
3.3	Giftfri miljö	26
3.4	Grön och effektiv energi	28
3.5	Klimatsmart Linköping	30
3.6	Levande natur	32
3.7	Mobilitet och hållbara transporter	33
3.8	Klimatanpassning	36
4	Social hållbarhet	39
4.1	Hur arbetar Linköpings kommun med social hållbarhet?	39
4.2	Barnkonventionen	42
4.3	Delaktighet och inflytande	45
4.4	Folkhälsa och förebyggande arbete mot alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel (ANDTS)	48
4.5	HBTQI	53
4.6	Jämställdhet	55
4.7	Levande landsbygd och en sammanhållen kommun	57
4.8	Nationella minoriteter	63
4.9	Samverkan med civilsamhället	64
5	Ekonomisk hållbarhet	67
5.1	Hur arbetar Linköpings kommun med ekonomisk hållbarhet?	67
5.2	Grönt ramverk	68
5.3	Upphandling	69
6	Bilagor	71

1 Inledning

1.1 Rapportens syfte och avgränsning

Rapporten syftar till att ge ökad kunskap om tillstånd och utveckling inom hållbarhetsområdet, samt en överblick över ett urval av kommunkoncernens insatser i Linköpings kommun. Redovisningen sker utifrån Agenda 2030 och de globala målen samt kommunens verksamhetsområden inom social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet.

Rapporten omfattar verksamhet under året 2022.

Uppföljningen görs med utgångspunkt i:

1. De kommunala nämndernas verksamhetsberättelser och uppföljning av verksamhetsplaner för 2022.
2. De sju kommunala bolagens verksamhetsberättelser, samt de fyra största bolagens hållbarhetsredovisningar, avseende 2022.
3. Kommunövergripande uppföljningar som samordnats av hållbarhetsenheten, i form av till exempel:
 - Uppföljning av kemikalierapport
 - Jämställdhetsboksut för 2021-2022

Ett urval av innehållet i uppföljningarna är inarbetade i rapporten. Uppföljningarna återfinns också i sin helhet som bilagor till rapporten.

4. Övrigt urval, relevant statistik och indikatorer.

Rapporten gör inte anspråk på att ge en fullständig bild över arbetet i nämnder och bolag. För mer detaljerad information hänvisas till respektive nämnds/bolags verksamhetsberättelse. I rapporten beskrivs främst ett urval av kommunens styrdokument som är relevanta inom respektive tematiskt område. Övergripande lagstiftning och regleringar som också styr arbetet, tas inte upp i någon större omfattning.

1.2 Läsanvisning

Informationen i rapporten redovisas i tematiska områden. Redovisningen inom respektive område struktureras utifrån en modell i ”Göra jämlikt är att göra skillnad”, som är SKR:s vägledning för jämlik ledning och styrning. SKR:s modell utgår ifrån jämlikhet mellan människor med olika förutsättningar, men i denna rapport har vi applicerat modellen även inom ekologisk hållbarhet.

Det innebär att informationen sorteras i tre kategorier:

- Strukturnivå handlar om strukturella förutsättningar och ramverk i form av policys och värderingar
- Processnivå handlar om det arbete som sker för att utveckla verksamheten och genomföra specifika insatser för jämlikhet
- Resultatnivå handlar om hur situationen ser ut vad gäller jämlikhet, både direkt kopplat till verksamheterna (brukarperspektiv) respektive samhället (invånarperspektiv).

I rapporten har vi översatt detta till de tre rubrikerna:

- *Hur styrs arbetet?*
- *Exempel på insatser som genomförts inom koncernen*
- *Vad har arbetet bidragit till?*

1.3 Kommunens organisation

Kommunen har ansvar för många viktiga samhällsfunktioner. En del uppgifter måste kommunerna göra, andra är frivilliga. Kommunerna styrs av politiker som valts direkt av medborgarna. Vid sidan av den politiska organisationen finns en tjänstepersonsorganisation som ser till att besluten genomförs.

Kommunfullmäktige består av förtroendevalda som beslutar om vilka nämnder som ska finnas och väljer ledamöter. Varje nämnd ansvarar för ett visst område. Alla frågor som kommer till fullmäktige förbereds i någon av nämnderna. I mindre frågor kan nämnderna besluta direkt. Till nämndernas hjälp finns tjänstepersonsorganisationen som är uppdelad i olika förvaltningar och som stödjer olika nämnder.

Kommunens verksamhet styrs av kommunallagen, men även av andra lagar som socialtjänstlagen, skollagen och plan- och bygglagen med flera. Linköpings kommun driver viss verksamhet i bolagsform, både i kommunalägda bolag och delägda bolag.

1.4 Mål och inriktningar inom kommunen

Inom kommunen finns ett antal målområden med kommunövergripande mål som styr arbetet, tillsammans med strategiska utvecklingsuppdrag i budget. Kopplingen mellan (dåvarande) kommunövergripande mål och de verksamhetsområden som ingår i rapporten, framgår i inledningen av respektive områdesavsnitt. Där anges även eventuella strategiska utvecklingsuppdrag med koppling till området.

1.4.1 Kommunövergripande mål

Målområde Samhälle - beskriver vad kommunen ska uppnå för att utveckla närmiljön och Linköping som plats.

Ett attraktivt och tryggt Linköping

Linköping är den ekonomiska motorn i en växande region. Alla tar ansvar för varandra i en kommun som växer på ett socialt hållbart sätt. Organisationer och näringsliv ges förutsättningar att göra skillnad för ökad social sammanhållning och trygghet. I utvecklingen av Linköping har tätort och landsbygd lika hög prioritet. Helheten är i fokus när nya stadsdelar planeras och trafiksystemet utvecklas. Stadsmiljön är attraktiv och har en hög kvalitet där tillgänglighet för samtliga trafikslag också värnas och utvecklas. Linköpings kommun skapar förutsättningar för en hög och jämn byggtakt där fler får möjlighet att förverkliga drömmen om ett eget boende.

Ett klimatsmart Linköping

Linköping tar täten i miljö- och klimatarbetet som bygger på samsyn och långsiktighet. Därför är det självklart att Linköpings kommun står bakom Agenda 2030 och de globala målen för att uppnå social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet. Linköpings kommun är positiv till ny teknik och prioriterar miljö- och klimatarbetet med målet att Linköping ska bli koldioxidneutralt år 2025. Linköpings kommun värnar äganderätten och skogens betydelse för landsbygden och miljö- och

klimatarbetet. Linköping har fantastisk natur med högt egenvärde som alla får ta del av.

Ett företagsamt Linköping

Linköpings ekonomiska utveckling är beroende av ett livskraftigt och mångfasetterat näringsliv och ett gott företagsklimat. Med välmående och framgångsrika företag har Linköping lägre arbetslöshet, högre tillväxt och bättre förutsättningar att finansiera välfärdstjänster. Det är enkelt att starta, driva och utveckla företag i Linköping, både i staden och på landsbygden. Näringslivets livskraft ökar genom goda kommunikationer med flyg, järnväg och bil med Linköping City Airport som en viktig regional funktion.

Ett Linköping med rikt kultur-, fritids- och idrottsliv

När Linköping växer och utvecklas ges kulturen, fritiden och idrotten utrymme i planeringen av nya och växande områden. Kultur-, fritids- och idrottslivet ger möjlighet till en aktiv och meningsfull fritid, god hälsa, upplevelser och gemenskap. Det kommunala stödet till kultur stimulerar skapande och utövande som är tillgängligt för alla. Alla barn och ungdomar i Linköping ges likvärdiga förutsättningar att utöva sin idrott. Anläggningar för spontanidrott är tillgängliga, säkra och trygga miljöer.

Målområde Medborgare - beskriver vad kommunen ska uppnå i tjänster och service för att tillgodose medborgarnas behov och förväntningar.

Välfärdstjänster med hög kvalitet, tillgänglighet och individen i centrum

I Linköping ges snabb, tillgänglig och korrekt service genom digitala lösningar. Företagens situation underlättas genom effektiva och förutsebara regler. Vård- och omsorgstjänster ges utifrån en helhetssyn på den enskilde. Alla Linköpingsbor kan åldras med värdighet där kommunen tillgodoser dem med störst behov. I Linköping finns många alternativ som individen själv väljer mellan. Det civila samhället är en naturlig samarbetspartner i att skapa fler kontaktytor och ge ett bättre stöd till individen med fokus på närhet och gemenskap. Kommunens välfärdstjänster kännetecknas av trygghet, värdighet och delaktighet oavsett utförare.

Stark gemenskap och människor i arbete

I Linköping går människor från bidragsberoende och utanförskap in i arbete och gemenskap. Jobb och välfärd prioriteras framför bidrag för en långsiktigt hållbar utveckling. I Linköping söks alltid den kortaste vägen till att kunna försörja sig själv och därmed den snabbaste vägen till integrationen för nyanlända. Linköpings kommun är, tillsammans med Arbetsförmedlingen och företag, en aktiv part i arbetet med bra utbildningsinsatser, extratjänster, serviceyrken och praktikplatser riktade till långtidsarbetslösa med försörjningsstöd för ett vuxenliv i arbete. Utifrån sin förmåga är alla människor delaktiga i arbetslivet och tar ansvar för sin försörjning. Genom tydliga krav på ansträngning stöds individer att gå från bidrag till arbete och gemenskap.

Hög kunskap med skolor i framkant

Linköping är den bästa kommunen för barn och unga att växa upp i. Alla elever har en bra skola där eleven möts av höga förväntningar, en trygg och lugn miljö samt får rätt hjälpmedel för att nå sin fulla potential. Kunniga och engagerade lärare arbetar i Linköpings skolor eftersom kommunen ligger i framkant inom skolutveckling. Familjer ser olika ut och har olika förutsättningar och önskemål, därför finns både

flexibilitet och valfrihet i barnomsorgen. Mindre barngrupper med fokus på varje barns behov prioriteras högt.

Målområde Ekonomi - beskriver vad kommunen ska uppnå för en stabil och god ekonomi.

Kostnadseffektiv verksamhet

Linköpings kommuns verksamhet såväl inom kommunen som hos privata utförare är kostnadseffektiv och möter i hög utsträckning målgruppens behov. Kommunens verksamheter utvecklas ständigt genom prioriteringar, effektiviseringar och förnyelse för att säkerställa fortsatt kostnadseffektivitet.

Hållbar ekonomi

Linköpings kommun präglas av ansvarstagande i såväl goda som sämre tider, det är god ordning och reda på ekonomin. Det finns ett långsiktigt tänkande där intäkter och kostnader är i balans över åren. Det möjliggör satsningar för att stärka och utveckla välfärdens kärnverksamheter. Kommunkoncernen har en stabil ekonomi och långsiktig tillväxt i balans så att framtida kommuninvånare kan räkna med god kvalitet på kommunal verksamhet, service och anläggningar. Investeringar i kommunens kärnverksamheter prioriteras för framtiden utan ökat skattetryck.

Målområde verksamhet beskriver hur arbetsprocesser och organisation ska utvecklas för att uppnå goda resultat.

Effektiv organisation med goda resultat

I Linköpings kommun bedrivs verksamhet av god kvalitet med Linköpingsborna i centrum. Sambandet mellan resurser, prestationer, resultat och effekter är centralt i planering, uppföljning och utvecklingsarbete. Med en öppen och tillåtande attityd för nya lösningar arbetar kommunen aktivt för att utnyttja digitaliseringens möjligheter. Detta för att effektivisera verksamheten och skapa bättre tjänster för kommunens invånare. Individer, föreningar och företag bidrar till att driva Linköping framåt och ska därför ges goda villkor för att delta i utformning och leverans av välfärdstjänster.

Hållbar verksamhetsutveckling

I Linköpings kommun gynnar all verksamhetsutveckling en hållbar utveckling. De globala målen är ledstjärnor i arbetet där arbetet med minskad användning och utfasning av farliga ämnen är ett prioriterat område. Det bedrivs ett kontinuerligt jämställdhets- och mångfaldsarbete för att säkerställa eller utveckla kvaliteten i verksamheterna.

Målområde Medarbetare - beskriver hur medarbetarnas resurser ska tillvaratas och utvecklas.

Attraktiv arbetsgivare

I Linköpings kommun känner varje medarbetare arbetsglädje och stolthet, har inflytande och delaktighet. Serviceyrken inom skola och omsorg stärker förutsättningarna för att utveckla kvaliteten i välfärdstjänsterna genom att befintlig personal avlastas och frigörs för att driva utveckling. Kommunens arbetsplatser präglas av jämställdhet, mångfald och goda arbetsvillkor. Medarbetarna är ambassadörer som gärna rekommenderar sin arbetsplats till andra.

Hållbar kompetensförsörjning

Linköpings kommun arbetar systematiskt med att attrahera, introducera, utveckla och behålla medarbetare för att säkra kompetensförsörjningen. Genom att organisera arbetet på nya sätt, använda digital teknik och hitta vägar för ett livslångt lärande skapas förutsättningar för att säkra resurser till den kommunala verksamheten. Nya metoder för att attrahera, utveckla och behålla kompetens i kommunen utvecklas för att möta framtidens behov av kompetens.

1.4.2 Strategiska utvecklingsuppdrag

Ett urval av de mest relevanta kommungemensamma strategiska utvecklingsuppdragen i budget för 2022:

- Samtliga nämnder ska inom ramen för sitt basuppdrag vidta åtgärder för att minska segregation och bidra till samordningen av kommunens insatser avseende segregation och trygghetsskapande åtgärder.
- Samtliga nämnder ska i enlighet med de politiska styrdokumenterna prioritera, avsätta resurser och genomföra åtgärder inom ekologisk hållbarhet.
- Samtliga nämnder ska effektivisera nyttjandet av administrativa- och verksamhetslokaler samt övriga kommunala anläggningar.
- Samtliga nämnder ska se över sin egen inköpsorganisation i syfte att säkerställa en hög e-handels- och avtalstrohet.
- Samtliga nämnder ska beakta kommunens Nuläges- och trendrapport - Linköpings utmaningar (OBS-rapporten) och resultatjämförelser (Kommunens Kvalitet i Korthet, Effektivitet i kommuner, Öppna jämförelser med flera) i sitt budgetarbete.
- Samtliga nämnder ska öka användandet av digitaliseringens möjligheter för förbättrad service till medborgare samt fortsatt verksamhetsutveckling och effektivisering.
- Samtliga nämnder ska utifrån personalframskrivningsanalyser och nya vägar till kompetensförsörjning anpassa rekryteringsbehovet till ekonomisk ram.
- Samtliga nämnder ska vidta åtgärder för att stärka chefers förutsättningar samt minska personalomsättningen och sjukfrånvaro.
- Samtliga nämnder ska prioritera, avsätta resurser och genomföra åtgärder för att minska kommunens långtidssjukfrånvaro.

2 Agenda 2030 och de globala målen

Utgångspunkten för hållbarhetsarbetet i Linköpings kommun är att genom lokala insatser bidra både till en hållbar utveckling i kommunen och till att uppnå de globala målen och Agenda 2030. Kommunkoncernen arbetar för en ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling enligt definitionerna i kommunens hållbarhetspolicy.

2.1 De globala målen – målen för hållbar utveckling

Hållbar utveckling handlar om att ta ansvar för kommande generationer, att överlämna en bättre värld till våra barn. År 2015 skrev 193 länder under FN-resolutionen “Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development”. Agendan är en handlingsplan där länderna har förbundit sig att arbeta för att uppnå en miljömässig, socialt och ekonomiskt hållbar värld till år 2030. Agendan är den plan som flest länder i världen har åtagit sig att genomföra.

Agendan innehåller 17 mål och 169 delmål och följer ett par principer; den är universell, målen är integrerade och ingen ska lämnas utanför. Agenda 2030 är den mest ambitiösa agendan för hållbar utveckling som världens länder antagit. Uppgiften är att klara fyra stora utmaningar till år 2030:

- avskaffa extrem fattigdom
- minska ojämlikheter och orättvisor i världen
- främja fred och rättvisa
- lösa klimatkrisen

2.2 Alla tre hållbarhetsaspekter hör samman

Alla hållbarhetsaspekter, ekologiskt, ekonomiskt och socialt, hör samman, kompletterar och är beroende av varandra. Att skydda miljön och respektera mänskliga rättigheter går hand i hand. En begränsad klimatpåverkan, friska ekosystem och biologisk mångfald är till exempel en förutsättning för att uppfylla flera mänskliga rättigheter såsom rätten till liv, god hälsa och rent vatten.

Att stärka människors rättigheter och livsvillkor på olika plan ger individer ökade möjligheter att utvecklas och vara delaktig i samhället utifrån sina förutsättningar, och att aktivt kunna bidra till bättre miljö och klimat. En hållbar ekonomi har goda möjligheter att främja och möjliggöra en positiv utveckling inom såväl ekologisk som social hållbarhet.

2.3 Nationellt framtagna indikatorer för Agenda 2030

I de sammanfattande tabellerna nedan framgår Linköpings resultat jämfört med samtliga kommuner i landet, avseende nationellt framtagna indikatorer för Agenda 2030:s globala mål. Tabellerna är hämtade från kommun- och landstingsdatabasen (Kolada).

I tabellerna används färgerna rött, gult och grönt för att visa hur ett resultat ligger jämfört med andra kommuner. För varje nyckeltal rangordnas alla kommuner efter sina resultat, och de bästa resultaten får grön färg, de sämsta får röd färg och de i mitten får gul färg. Saknas data på något nyckeltal visas det med grå färg.

Tänk på att färgsättningen visar om man har bra eller dåligt resultat jämfört med andra kommuner. Den talar inte om ifall resultaten är bra eller dåliga. Man kan ha dåliga

resultat jämfört med andra, vilket ger röd färg, trots att resultatet egentligen är bra, och vice versa.

Bästa 25 %	
Mittersta 50 %	
Sämsta 25 %	
Ingen data	

Källa: RKA, Kolada

Mål 1. Ingen fattigdom

Fattigdom omfattar fler dimensioner än den ekonomiska. Fattigdom innebär bland annat brist på frihet, makt, inflytande, hälsa, utbildning och fysisk säkerhet.

Indikator	2018	2019	2020	2021	2022
Invånare 0-19 år i ekonomiskt utsatta hushåll, andel (%) Totalt	10.4	7.2	10.7	10.1	
Vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd, andel (%) av befolkningen Totalt	1.98	2.08	2.20	2.24	
Vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd, andel (%) av befolkningen Män	1.88	1.96	2.12	2.14	
Vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd, andel (%) av befolkningen Kvinnor	2.08	2.20	2.27	2.33	

Ekonomiskt bistånd erbjuds till personer som inte kan försörja sig på grund av sjukdom eller arbetslöshet och bedöms ge en skälig levnadsnivå. Att leva med ekonomiskt bistånd kan på sikt ge känslan av en oförmåga att leva ett självständigt liv, vilket kan ge effekter på hälsan. Trenden är att andelen vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd ökar och ligger högre än i riket totalt. Den procentuella andelen vuxna biståndsmottagare är något högre för kvinnor än för män. Andelen invånare 0-19 år i ekonomiskt utsatta hushåll har legat konstant de senaste åren men är högre än i riket totalt samt i andra jämförbara kommuner.

Mål 2. Ingen hunger

Avskaffa hunger, uppnå tryggad livsmedelsförsörjning och förbättrad nutrition samt främja ett hållbart jordbruk.

Indikator	2018	2019	2020	2021	2022
Invånare med fetma, andel (%) Totalt	13		13	13	14
Invånare med fetma, andel (%) Män	13		12	13	13
Invånare med fetma, andel (%) Kvinnor	12		14	14	15
Ekologiskt odlad åkermark, andel (%) Totalt	30.7	31.7	29.7	31.0	

Den genomsnittliga andelen som lever med fetma i Linköpings kommun har varit relativt jämn under de senaste åren och ligger på 14 procent, vilket ligger under rikssnittet på 16 procent. För män är det 13 procent och för kvinnor 15 procent av invånarna som lever med fetma. Andelen kvinnor har ökat från 12 till 15 procent mellan 2018 och 2022, och ökningstakten är snabbare jämfört med riket i stort.

Kommunen som geografiskt område omfattar till stor del värdefull jordbruksmark. Eftersom kommunen är en stor markägare ger detta möjligheter att påverka

arrendatorer att bedriva ekologiskt jordbruk. Andelen ekologiskt odlad mark uppgick 2021 till 31 procent, vilket innebär en liten ökning jämfört med året innan. Andelen är ungefär tio procentenheter högre än riket i stort samt jämfört med likvärdiga kommuner.

Mål 3. Hälsa och välbefinnande

Säkerställa hälsosamma liv och främja välbefinnande för alla i alla åldrar.

Indikator	2018	2019	2020	2021	2022
Invånare med bra självskattat hälsotillstånd, andel (%) Totalt	76		76	76	75
Invånare med bra självskattat hälsotillstånd, andel (%) Män	76		78	78	79
Invånare med bra självskattat hälsotillstånd, andel (%) Kvinnor	75		74	73	72
Medellivslängd kvinnor, år Totalt	85.1	85.2	85.2	85.2	85.2
Medellivslängd män, år Totalt	81.9	82.3	82.2	82.2	82.4
Invånare 16-84 år med gott psykiskt välbefinnande, andel (%) Totalt			86.0	86.0	85.2
Invånare 16-84 år med gott psykiskt välbefinnande, andel (%) Män			87.0	87.0	87.3
Invånare 16-84 år med gott psykiskt välbefinnande, andel (%) Kvinnor			85.0	85.0	83.0
Fallskador bland personer 65+, 3-årsm, antal/100 000 inv Totalt	2540	2547	2568	2562	
Fallskador bland personer 65+, 3-årsm, antal/100 000 inv Män	2060	2096	2146	2169	
Fallskador bland personer 65+, 3-årsm, antal/100 000 inv Kvinnor	2937	2922	2920	2893	
Antibiotikaförsäljning, recept/1000 inv Totalt	269,4	258,2	217,3	211,4	236,2
Antibiotikaförsäljning, recept/1000 inv Män	209,4	199,0	166,0	158,4	178,4
Antibiotikaförsäljning, recept/1000 inv Kvinnor	331,7	319,7	270,7	266,8	296,4

Medellivslängden i Sverige är konstant för kvinnor men ökar något för män. Kvinnor lever längre än män. År 2022 var medellivslängden för kvinnor i Sverige 85,2 år och män 82,4 år. Linköpings kommun ligger över rikssnittet där medellivslängden för kvinnor år 2022 är 84,6 år och 81,0 år för män.

Linköpings kommuns invånare värderar sin hälsa som bra. Antalet invånare som skattar sitt hälsotillstånd som bra är 75 procent för alla invånare i Linköping vilket är högre än riket samt högre än jämförbara kommuner. Det är fler män än kvinnor som anser sig ha ett bra självskattat hälsotillstånd. Det självskattade hälsotillståndet har legat stabilt för män under de år det mätts men har minskat för kvinnor. Vuxna invånare med ett gott psykiskt välbefinnande är 85,2 procent, vilket är lägre än för riket totalt. Andelen kvinnor med gott psykiskt välbefinnande har minskat något år 2022.

Antalet fallskador är lägre i Linköping jämfört med riket i stort, vilket kan vara ett resultat av mångårigt arbete med fallprevention inom kommunen. Antalet fallskador bland kvinnor är mer än trettio procent högre än bland män.

Antibiotikaförsäljningen har minskat under flera år men ökade 2022 både för kvinnor och för män. En överdriven antibiotikaanvändning kan påverka hälsan negativt och på sikt bidra till antibiotikaresistens. Användning av antibiotika är även ett miljöproblem eftersom antibiotikarester via avloppet kan hamna i vattendrag och påverka det marina djurlivet.

Mål 4. God utbildning för alla

Säkerställa en inkluderande och likvärdig utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla.

Indikator	2018	2019	2020	2021	2022
Barn 1-5 år inskrivna i förskola, andel (%) Totalt	86.3	86.7	85.8	86.5	86.5
Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram, hemkommun, andel (%) Totalt	85.2	83.5	84.3	85.0	84.7
Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram, hemkommun, andel (%) Män	83.8	82.4	82.6	84.5	84.1
Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram, hemkommun, andel (%) Kvinnor	86.8	84.7	86.3	85.6	85.4
Elever i åk 9: Jag känner mig trygg i skolan, positiva svar, andel (%) Totalt	80.8		81.9	81.9	
Elever i åk 9: Jag känner mig trygg i skolan, positiva svar, andel (%) Män			82.0	82.0	
Elever i åk 9: Jag känner mig trygg i skolan, positiva svar, andel (%) Kvinnor			83.0	83.0	
Gymnasieelever med examen inom 4 år, hemkommun, andel (%) Totalt	75.9	73.3	74.4	76.0	77.1
Gymnasieelever med examen inom 4 år, hemkommun, andel (%) Män	74.8	69.7	73.5	71.7	74.8
Gymnasieelever med examen inom 4 år, hemkommun, andel (%) Kvinnor	77.1	77.0	75.5	80.3	79.8
Ungdomar som är etablerade på arbetsmarknaden eller studerar 2 år efter fullföljd gymnasieutbildning, hemkommun, andel (%) Totalt	84.0	81.1	85.0		
Ungdomar som är etablerade på arbetsmarknaden eller studerar 2 år efter fullföljd gymnasieutbildning, hemkommun, andel (%) Män	82.0	80.2	83.9		
Ungdomar som är etablerade på arbetsmarknaden eller studerar 2 år efter fullföljd gymnasieutbildning, hemkommun, andel (%) Kvinnor	86.0	82.2	86.0		
Invånare 25-64 år med eftergymnasial utbildning, andel (%) Totalt	53.7	54.4	55.0	55.4	
Invånare 25-64 år med eftergymnasial utbildning, andel (%) Män	51.0	51.5	52.0	52.1	
Invånare 25-64 år med eftergymnasial utbildning, andel (%) Kvinnor	56.7	57.6	58.4	59.0	

Trenden i Linköpings kommun har under många år varit svagt negativ när det gäller andel elever i årskurs 9 som är behöriga till yrkesprogram men har sedan 2019 börjat vända uppåt för pojkar medan det ligger på en stabil nivå för flickor. Denna trend har setts även för riket såväl som för storleksmässigt jämförbara kommuner. År 2022 var

85,4 procent av flickorna i årskurs 9 behöriga till yrkesprogram respektive 84,1 procent av pojkarna.

I årskurs 9 är det cirka 82 procent av eleverna som känner sig trygga i skolan under 2021, och det är ingen nämnvärd skillnad mellan könen.

I Linköping har trenden med andelen gymnasieelever med examen ökat sedan 2019 och är 77,7 procent 2022. Indikatorn omfattar såväl kommunala som fristående gymnasieskolor. En könsuppdelad fördelning visar att det finns en skillnad mellan pojkar och flickor. Sett över en femårsperiod, 2018-2022, har andelen pojkar med gymnasieexamen legat konstant medan den för flickor har ökat med 2,7 procentenheter.

Andelen invånare med eftergymnasial utbildning har ökat den senaste femårsperioden och är högre i Linköping jämfört med riket i stort. Det senare är naturligt med tanke på att Linköpings universitet finns i kommunen. Andelen kvinnor med eftergymnasial utbildning är 59,0 procent år 2021 och motsvarande andel för män 52,1 procent.

Mål 5. Jämställdhet

Uppnå jämställdhet och alla kvinnors och flickors egenmakt.

Indikator	2018	2019	2020	2021	2022
Heltidsarbetande månadsavlönade, kommun, andel (%) Totalt	65	67	68	69	71
Heltidsarbetande månadsavlönade, kommun, andel (%) Män	79	80	80	80	81
Heltidsarbetande månadsavlönade, kommun, andel (%) Kvinnor	61	63	65	65	68
Föräldrapenningdagar som tas ut av män, andel av antal dagar (%) Totalt	31.4	31.6	32.2	31.6	32.2
Tillfälliga föräldrapenningdagar (VAB) som tas ut av män, andel av antal dagar (%) Totalt	40.6	40.5	40.1	41.1	39.4
Kvinnors mediannettoinkomst som andel av mäns mediannettoinkomst, andel (%) Totalt	78.7	78.5	79.7	80.2	

Andelen heltidsarbetande månadsavlönade har den senaste femårsperioden ökat med ungefär en procentenhet per år. Linköpings kommun har en lägre andel jämfört med både riket och jämförbara kommuner. Andelen heltidsarbetande kvinnor har den senaste perioden ökat från 61 procent år 2018 till 68 procent år 2022. För män har andelen ökat från 79 procent år 2018 till 81 procent år 2022.

I Linköpings kommun togs 32,2 procent av alla föräldrapenningdagar år 2022 ut av män. Andelen av dagarna som män tar ut har sedan år 2000 mer än fördubblats. Denna trend uppvisar riket såväl som jämförbara kommuner. Andelen VAB-dagar som tas ut av män i Linköping, har den senaste femårsperioden legat runt 40 procent.

Kvinnors mediannettoinkomst som andel av mäns mediannettoinkomst uppgår till 80,2 procent år 2021. Linköpings kommun ligger lägre sett till rikssnittet (81,3 procent) och jämförbara kommuner (81,5 procent).

Mål 6. Rent vatten och sanitet

Säkerställa tillgången till och en hållbar förvaltning av vatten och sanitet för alla.

Indikator	2018	2019	2020	2021	2022
Vattentäkter med vattenskyddsområde, andel (%) Totalt	100	100	100	100	
Sjöar med god ekologisk status, andel (%) Totalt	33.3	33.3	33.3	33.3	
Vattendrag med god ekologisk status, andel (%) Totalt	5.0	5.0	5.0	5.0	
Grundvattenförekomster med god kemisk och kvantitativ status, andel (%) Totalt	87.5	87.5	87.5	87.5	

Andelen av Linköpings grundvattenförekomster som har god kemisk och kvantitativ status uppgår till 87,5 procent år 2021. Det är i linje med kommuner av jämförbar storlek, men lägre än riket i stort. Andelen sjöar och vattendrag med god ekologisk status är konstant. Samtliga av kommunens vattentäkter ingår i vattenskyddsområde.

Mål 7. Hållbar energi för alla

Säkerställa tillgång till ekonomiskt överkomlig, tillförlitlig, hållbar och modern energi för alla.

Indikator	2018	2019	2020	2021	2022
Elavbrott, genomsnittlig avbrotts tid per kund (SAIDI), minuter/kund Totalt	53	44	44	33	
Fjärrvärmeproduktion av förnybara energikällor inom det geografiska området, andel (%) Totalt	56.6	56.6	62.9		
Slutanvändning av energi totalt inom det geografiska området, MWh/inv Totalt	24	23		22	
Slutanvändning av el inom det geografiska området, MWh/inv	8	7	7	7	
Slutanvändning av fjärrvärme inom det geografiska området, MWh/inv	8	7	7	8	

Linköpings kommun har i förhållande till riket få avbrottsminuter vid elavbrott. Under 2021 låg riksnittet på 80 minuter per kund, medan det i Linköping låg på 33 minuter per kund. Detta ligger i linje med jämförbara kommuner.

Linköping har sedan länge ett väl utbyggt fjärrvärmenät i kommunen och använder avfall från andra kommuner och andra länder för kraftvärmeproduktion. Det innebär också att kommunen har en högre slutanvändning av fjärrvärme sett till storleksmässigt jämförbara kommuner. Andelen förnybara energikällor för fjärrvärmeproduktion tenderar också att vara jämförelsevis låg eftersom avfallet som omhändertas till viss del innehåller fossila delar, främst i form av plast. För klimatet är detta dock bättre ur ett systemperspektiv då avfallet undviks att läggas på deponi.

Linköping har få stora elintensiva industrier vilket tillsammans med att en stor andel av hushållen har fjärrvärme istället för mer elintensiv uppvärmning av sina bostäder, ger avtryck i slutanvändningen av total energi såväl som i total el inom kommunen. Slutanvändningen av el ligger lägre än för kommuner av jämförbar storlek såväl som för riket.

Mål 8. Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt

Verka för varaktig, inkluderande och hållbar ekonomisk tillväxt, full och produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor för alla.

Indikator	2018	2019	2020	2021	2022
Bruttoregionalprodukt (BRP), kr/inv Totalt	522	554	565		

Indikator	2018	2019	2020	2021	2022
Invånare 17-24 år som varken arbetar eller studerar, andel (%) Totalt	5.3	5.3	5.0		
Invånare 17-24 år som varken arbetar eller studerar, andel (%) Män	5.6	5.1	5.2		
Invånare 17-24 år som varken arbetar eller studerar, andel (%) Kvinnor	5.1	5.1	4.8		
Långtidsarbetslöshet 25-64 år, årsmedelvärde, andel (%) av bef. Totalt	3.2	3.2	3.6	3.9	3.4
Långtidsarbetslöshet 25-64 år, årsmedelvärde, andel (%) av bef. Män	3.4	3.4	3.9	4.1	3.3
Långtidsarbetslöshet 25-64 år, årsmedelvärde, andel (%) av bef. Kvinnor	3.0	3.0	3.3	3.7	3.4
Förvärvsarbetande invånare 20-64 år, andel (%) Totalt	76.1	76.6	75.6	76.6	
Förvärvsarbetande invånare 20-64 år, andel (%) Män	77.0	77.0	75.8	77.0	
Förvärvsarbetande invånare 20-64 år, andel (%) Kvinnor	75.1	76.2	75.3	76.1	

Linköpings kommuns bruttoregionalprodukt (BRP) ökar och uppgick 2020 till 565 800 kronor per invånare vilket är större än både riket, 485 400 kronor per invånare, och jämförbara kommuner, 484 500 kronor per invånare.

Andelen långtidsarbetslösa låg 2022 på 3,4 procent vilket är lägre jämfört med riket i stort (4,0 procent) samt för storleksmässigt jämförbara kommuner (4,8 procent). Andelen långtidsarbetslösa män och kvinnor är liknande. Andelen långtidsarbetslösa män minskade mellan 2021 och 2022. Även bland kvinnor minskade långtidsarbetslösheten mellan dessa år.

Andelen personer 17-24 år som varken arbetar eller studerar har legat stabilt de senaste åren. Linköpings kommun har en mindre andel som inte är sysselsatta än både riket och jämförbara kommuner.

Andelen förvärvsarbetare är lägre i Linköping jämfört med både riket och jämförelsekommunerna. Detta kan förklaras bland annat av att Linköping är en universitetsstad med ett omfattande riksintag. Jämförs Linköping (76,6 procent år 2021) med andra universitetsstäder ligger kommunen mycket nära Uppsala (75,4 procent) men betydligt högre än Lund (68,1 procent), där studenterna också utgör en större andel av befolkningen.

Mål 9. Hållbar industri, innovationer och infrastruktur

Bygga motståndskraftig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering samt främja innovation.

Indikator	2018	2019	2020	2021	2022
Tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s, andel (%) Totalt	91.7	92.6	95.3	96.3	98.6
Företagsklimat enl. ÖJ (Insikt) - Totalt, NKI Totalt	70	74	78	78	
Befolkning i kollektivtrafknära läge, andel (%) Totalt	89.4	89.3	88.6		
Befolkning i kollektivtrafknära läge, andel (%) Män	89.3	89.2	88.5		
Befolkning i kollektivtrafknära läge, andel (%) Kvinnor	89.6	89.5	88.7		

Andelen hushåll inom Linköpings kommun med tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s har ökat från 91,7 procent år 2018 till 98,6 procent år 2022.

Linköping förbättrade sitt resultat gällande företagsklimat, från 70 år 2018 till 78 år 2021.

Andelen av befolkning i kollektivtrafknära läge uppgår till 88,6 procent år 2020. Sett till befolkningen inom tätort är andelen 95,1 procent och för befolkningen utanför tätort uppgår andelen till 27,4 procent. Såväl inom tätort som utanför är andelen som bor i kollektivtrafknära läge högre än för riket i stort såväl som för jämförbara kommuner. Det är inte någon nämnvärd skillnad mellan kvinnor och män.

Mål 10. Minskad ojämlikhet

Minska ojämlikheten inom och mellan länder.

Indikator	2018	2019	2020	2021	2022
Invånare 16-84 år med avsaknad av tillit till andra, andel (%) Totalt	27		27	28	27
Invånare 16-84 år med avsaknad av tillit till andra, andel (%) Män	28		28	29	27
Invånare 16-84 år med avsaknad av tillit till andra, andel (%) Kvinnor	26		26	26	27
Brukarbedömning daglig verksamhet LSS - Brukaren får bestämma om saker som är viktiga, andel (%) Totalt				81	
Brukarbedömning daglig verksamhet LSS - Brukaren får bestämma om saker som är viktiga, andel (%) Män				83	
Brukarbedömning daglig verksamhet LSS - Brukaren får bestämma om saker som är viktiga, andel (%) Kvinnor				80	
Förvärvsarbetande skyddsbehövande och anhöriga (flyktingar) 20-64 år, vistelsetid 4-6 år, andel (%) Totalt	41.7	46.7	42.7	47.9	
Förvärvsarbetande skyddsbehövande och anhöriga (flyktingar) 20-64 år, vistelsetid 4-6 år, andel (%) Män	52.8	55.9	52.9	60.7	
Förvärvsarbetande skyddsbehövande och anhöriga (flyktingar) 20-64 år, vistelsetid 4-6 år, andel (%) Kvinnor	28.2	33.3	28.1	29.2	

Andelen invånare 16-84 år med avsaknad av tillit till andra är oförändrad senaste femårsperioden och är 2022 samma för män och kvinnor. Jämfört med riket och jämförbara kommuner är det en större andel invånare som litar på andra i Linköping.

I Linköping ökar andelen förvärvsarbetande skyddsbehövande och anhöriga (flyktingar), från 41,7 procent 2018 till 47,9 procent 2021. Trots det är andelen lägre i Linköping jämfört med riket i stort (54,5) samt kommuner av jämförbar storlek (54,2 procent). Skillnaden är stor mellan kvinnor och män; för män uppgår den i Linköping till 60,7 procent medan den för kvinnor endast är 29,2 procent.

Mål 11. Hållbara städer och samhällen

Göra städer och bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara.

Indikator	2018	2019	2020	2021	2022
Demografisk försörjningskvot Totalt	0.67	0.67	0.67	0.68	0.68
Demografisk försörjningskvot Män	0.64	0.63	0.64	0.64	0.72
Demografisk försörjningskvot Kvinnor	0.72	0.72	0.72	0.72	0.64
Trångboddhet i flerbostadshus, enligt norm 2, andel (%) Totalt	13.4	13.0	12.1	11.6	
Trångboddhet i flerbostadshus, enligt norm 2, andel (%) Män	14.0	13.7	12.8	12.2	
Trångboddhet i flerbostadshus, enligt norm 2, andel (%) Kvinnor	12.7	12.3	11.5	11.0	
Utsläpp till luft av kväveoxider (NOx), totalt, kg/inv Totalt	10.2	9.6	9.0		
Utsläpp till luft av kväveoxider (NOx), totalt, ton Totalt	1638	1565	1484		
Utsläpp till luft av PM2.5 (partiklar <2.5 mikrom). kg/inv Totalt	0.92	0.86	0.76		
Utsläpp till luft av PM2.5 (partiklar <2.5 mikrom), ton Totalt	149	140	126		

En del inom hållbara städer och samhällen är den demografiska försörjningskvoten. Andelen av befolkningen som är i yrkesverksam ålder påverkar den ekonomiska utvecklingen. Det gör det viktigt för välfärden att det inte är för få som arbetar i förhållande till de som inte arbetar. I jämförelse med såväl riket som jämnstora kommuner har Linköping en lägre försörjningskvot, vilket är positivt. Kommunens försörjningskvot är mer än två tiondels procentenheter lägre än riket och en tiondels procentenhet lägre än jämförelsekommunerna. Noterbart är också att försörjningskvoten ligger förhållandevis stabil i Linköping medan den ökar mer i riket och i jämförelsekommunerna.

Trångboddhet i flerbostadshus är ett resultat av bostadsbrist och omfattar år 2021 11,6 procent av Linköpings invånare. Det är en minskning jämfört med 13,4 procent år 2018. Andelen män i trångboddhet är något högre (12,2 procent) jämfört med kvinnor (11,0 procent). Linköpings kommun har en lägre trångboddhet i flerbostadshus jämfört med både riket (16,9 procent) och jämförbara kommuner (16,1 procent).

Utsläpp till luft av kväveoxider har minskat mellan 2018 och 2020 och uppgår 2020 totalt till 9,0 kg per invånare och år. Under samma period har utsläpp till luft av PM 2,5-partiklar minskat från totalt 0,92 till 0,76 kg per invånare och år.

Mål 12. Hållbar konsumtion och produktion

Säkerställa hållbara konsumtions- och produktionsmönster.

Indikator	2018	2019	2020	2021	2022
Insamlat kommunalt avfall totalt, kg/invånare (justerat) Totalt	443	437	462	448	
Hushållsavfall som samlats in för materialåtervinning, inkl. biologisk behandling, andel (%) Totalt	36	36	36	37	
Ekologiska livsmedel i kommunens verksamhet, andel (%) Totalt	32	31	31		

Den insamlade mängden kommunalt avfall, per person har minskat något under 2021 och ligger på en lägre nivå än riket totalt. Andelen hushållsavfall som samlats in för

materialåtervinning, inklusive biologisk behandling har legat konstant den senaste femårsperioden.

Andelen ekologiska livsmedel i kommunens verksamhet har legat på en jämn nivå de senaste åren.

Mål 13. Bekämpa klimatförändringarna

Vidta omedelbara åtgärder för att bekämpa klimatförändringarna och dess konsekvenser.

Indikator	2018	2019	2020	2021	2022
Utsläpp till luft av växthusgaser totalt, ton CO2-ekv/inv. Totalt	4.51	4.21	4.06		
Utsläpp till luft av växthusgaser totalt, ton CO2-ekv Totalt	726,658	686,314	669,019		
Miljöbilar i kommunorganisationen, andel (%) (-2020) Totalt	68.3	66.9	64.0		
Miljöbilar, andel av totalt antal bilar i det geografiska området, (%) (-2020) Totalt	18.3	17.1	18.2		
Fossiloberoende personbilar, andel av totalt antal bilar i det geografiska området (%) Totalt			13.4	17.6	
Fossiloberoende fordon i kommunorganisationen, andel (%) Totalt			72.0	80.7	
Genomsnittlig körsträcka med personbil, mil/inv Totalt	583	567	522	522	

De totala utsläppen av växthusgaser, per invånare, inom kommunens gränser varierar över tid, men har minskat mellan 2018 och 2020. Denna indikator kan dock vara missvisande för kommuner med egen el- och värmeproduktion med koldioxidutsläpp, vilket är fallet för Linköpings kommun. Kommuner som istället till exempel importerar el får en bättre klassning i denna indikator, som inte tar hänsyn till vilka utsläpp den importerade elen gett upphov till vid produktion.

Andelen miljöbilar i det geografiska området har legat konstant mellan 2018 och 2020, samtidigt som den genomsnittliga körsträckan har minskat. Jämfört med både riket och jämförbara kommuner har Linköping en högre andel miljöbilar och färre körda mil per invånare.

Andelen fossiloberoende personbilar i det geografiska området samt fossiloberoende fordon i kommunorganisationen har ökat mellan 2020 och 2021. Jämfört med både riket och jämförbara kommuner har Linköping en högre andel fossiloberoende personbilar och fordon sett till det totala antalet bilar. Indikatorn mäter andel fordon med möjligheten att köra på förnybart bränsle och omfattar utöver el- och biogasfordon även etanol- och HVO-godkända dieselfordon.

Mål 14. Hav och marina resurser

Bevara och nyttja haven och de marina resurserna på ett hållbart sätt för en hållbar utveckling.

Nyckeltal för mål 14 saknas för kommuner.

Mål 15. Ekosystem och biologisk mångfald

Skydda, återställa och främja ett hållbart nyttjande av landbaserade ekosystem, hållbart bruka skogar, bekämpa ökenspridning, hejda och vrida tillbaka markförstöringen samt hejda förlusten av biologisk mångfald.

Mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald

Indikator	2018	2019	2020	2021	2022
Skyddad natur totalt, andel (%) Totalt	1.9	1.9	1.9	1.9	

Andelen skyddad natur i Linköping, 1,9 procent, utgör en knapp tredjedel jämfört med genomsnittet för kommuner av jämförbar storlek. Den skyddade naturen i kommunen består av både kommunalt och statligt förvaltade områden.

Mål 16. Fredliga och inkluderande samhällen

Främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling, tillhandahålla tillgång till rättvisa för alla samt bygga upp effektiva, och inkluderande institutioner med ansvarsutkrävande på alla nivåer.

Indikator	2018	2019	2020	2021	2022
Invånare 16-84 år som avstår från att gå ut ensam, andel (%) Totalt	27		29	31	33
Invånare 16-84 år som avstår från att gå ut ensam, andel (%) Män	10		12	13	15
Invånare 16-84 år som avstår från att gå ut ensam, andel (%) Kvinnor	46		49	50	51
Anmälda våldsbrott, antal/100 000 inv Totalt	733	795	871	780	
Förstagångsväljare som röstade i senaste kommunfullmäktigevalet, andel (%) Totalt	86	86	86	86	
Förstagångsväljare som röstade i senaste kommunfullmäktigevalet, andel (%) Män	83	83	83		
Förstagångsväljare som röstade i senaste kommunfullmäktigevalet, andel (%) Kvinnor	88	88	88		
Verksamhetens resultat kommun, andel (%) av skatter och statsbidrag Totalt		-4.7	-1.4	-2.4	0.6

Andelen invånare som avstår från att gå ut ensam på grund av rädsla att bli överfallen, rånad eller på annat sätt ofredad är högre i Linköping jämfört med riket och som i storleksmässigt jämförbara kommuner. Andelen har stigit från 27 procent år 2018 till 33 procent år 2022. Vid en könsuppdelning av statistiken är det 51 procent kvinnor som avstår från att gå ut ensam, jämfört med 15 procent av männen. Det är en ökning för båda könen jämfört med 2018, vilket ligger i linje med resten av Sverige.

Antalet anmälda våldsbrott (per hundra tusen invånare) ligger på en lägre nivå i Linköping än i jämförbara kommuner och i riket totalt. Sedan 2018 har dock antalet ökat.

Att delta i allmänna val är ett sätt att påverka samhällsutvecklingen. Under 2018 var andelen förstagångsväljare som röstade i kommunfullmäktigevalet 86 procent i Linköping, vilket var högre än andelen för riket i stort respektive för jämförbara

kommuner. Andelen var högre för kvinnliga förstagsångsväljare (88 procent) jämfört med manliga (83 procent).

Årets resultat som andel av skatt och generella statsbidrag ligger lägre jämfört med riket och jämförbara kommuner.

Mål 17. Genomförande och globalt partnerskap

Stärka genomförandemedlen och återvitalisera det globala partnerskapet för hållbar utveckling.

Nyckeltal för mål 17 saknas för kommuner.

3 Ekologisk hållbarhet

Linköping tar tåten i miljö- och klimatarbetet som bygger på samsyn och långsiktighet. Linköpings kommun är positiv till ny teknik och prioriterar miljö- och klimatarbetet med det långsiktiga målet att Linköping ska nå netto-noll klimatutsläpp 2045.

Definitionen av ett ekologiskt hållbart Linköping är:

Ett ekologiskt hållbart Linköping innebär ett resurseffektivt samhälle med minimerad användning av skadliga kemikalier, där livskraftiga ekosystem och invånarnas rekreativmiljöer upprätthålls och utvecklas, och som har god förmåga att förebygga och hantera klimat- och miljömässiga utmaningar (utdrag från kommunens hållbarhetspolicy).

3.1 Hur arbetar Linköpings kommun med ekologisk hållbarhet?

Flera av kommunens uppgifter handlar om hur vi bygger upp vårt samhälle och hur vi tar hand om natur och miljö. Som kommun har därför Linköping en viktig roll i att medverka till en ekologiskt hållbar utveckling och att bidra till att uppfylla regionala, nationella och internationella mål.

Några av de frågor som är centrala inom Linköpings kommuns arbete för ekologisk hållbarhet är:

- **Klimat och koldioxidneutralitet:** Linköpings kommun arbetar med att begränsa klimatpåverkan med det långsiktiga målet att nå netto-noll klimatutsläpp till 2045, med delmålet om koldioxidneutralitet (CO₂-neutralt) 2025.
- **Giftfri miljö:** Linköpings kommun arbetar med att begränsa användning och spridning av kemikalier.
- **Cirkulär resurshantering:** Linköpings kommun verkar för en omställning till en cirkulär ekonomi och delningsekonomi.
- **Samhällsplanering för ett förändrat klimat:** Linköpings kommun arbetar för att minska effekterna av klimatförändringar inom till exempel fysisk planering och välfärdstjänster.

3.2 Cirkulär resurshantering

Området kopplar främst an till det globala målet nummer:

- *12: Hållbar konsumtion och produktion.*

Området berör främst de kommunövergripande målen:

- *Ett klimatsmart Linköping*
- *Ett företagsamt Linköping*
- *Hållbar ekonomi.*

3.2.1 Hur styrs arbetet?

Avfall

Avfallsområdet handlar om god hantering av uppkommet avfall men också om att förebygga att avfall uppkommer och att minska farligheten på det uppkomna avfallet. Förebyggande av avfall hänger ihop med cirkulär ekonomi och delningsekonomi (se separat avsnitt).

Kommunens strategiska arbete på avfallsområdet bestäms i en lagstadgad renhållningsordning (avfallsplan och föreskrifter). En ny renhållningsordning för Linköpings kommun fastställdes av kommunfullmäktige under 2021. Avfallsplanens syfte är att fastställa mål och åtgärder för kommunens arbete för att minska avfallens mängd och farlighet på ett sätt som bidrar till cirkulär ekonomi samt att utveckla strategier för kommunens styrmedel på avfallsområdet. Ytterligare ett syfte är att utveckla processen för avfallsplanering i kommunen som organisation. Vägledande är ambitionen i avfallshierarkin, och kommunens målsättningar om koldioxidneutralitet och giftfri miljö.

För avfallsplanens genomförande finns en handlingsplan med åtgärder och en sammanställning över de styrmedel som kommunen planerar att använda för att genomföra åtgärderna. Kommunen planerar att använda de styrmedel som nämns i avfallsförordningen; fysisk planering, tillsyn, upphandling, information, avfallstaxa och avfallsföreskrifter.

I kommunen är det Tekniska verken som samlar in och behandlar avfall från hushåll och liknande, det vill säga det som kallas kommunalt avfall¹. Kommunen (genom Tekniska verken) har monopol för detta. Bolaget samlar också in en del verksamhetsavfall på en konkurrensutsatt marknad. Bolaget har visionen att utgöra världens mest resurseffektiva region och har därmed identifierat de strategiska fokusområdena framtidssäkring, lönsamhet, säkerhet, hållbarhet, kund, medarbetare och digitalisering. Den beslutade affärsplanen sträcker sig fram till 2024 och Tekniska verken beskriver sig som en nyckelspelare för att kommunen ska uppnå sitt ambitiösa mål om att bli koldioxid neutralt till 2025 (mer om koldioxidmålet utvecklas under avsnittet för detta).

¹ Med kommunalt avfall avses avfall från hushåll och sådant avfall från andra källor som till sin art och sammansättning liknar avfall från hushåll, viss del av kommunalt avfall omfattas dock av producentansvar.

Cirkulär ekonomi och delningsekonomi

Kommunens definitioner för cirkulär ekonomi och delningsekonomi som gäller sedan 2019 är följande:

- **Cirkulär ekonomi** är en ekonomi som syftar till att hushålla med jordens resurser, behålla material och produkter i ekonomin så länge som möjligt samt förebygga och minimera avfall. Grunden är att främja effektiva och cirkulära resursflöden.
- **Delningsekonomi** är ett ekonomiskt system där tillgångar och tjänster delas, med eller utan ersättning. Syftet är minskad resursåtgång och effektivare kapacitetsutnyttjande genom delning av underutnyttjade resurser.

Som ett led i arbetet med att kommunen ska främja cirkulär ekonomi och delningsekonomi enligt definitioner som antogs 2019 så fattade biträdande kommundirektören under 2021 beslut om en rutin för införskaffning av möbler. I den beskrivs att kommunen ska tillämpa prioriteringsprincipen "möbeltrappan" vid införskaffning. Den syftar till att återanvända möbler i större grad samt att rekonditionera möbler vid behov istället för att köpa in nya möbler. Nedan beskrivs prioriteringsordningen:

1. Återanvända
 - Egna möbler
 - Andra möbler inom kommunen
2. Rekonditionera/reparerera
 - Internt utförande
 - Köp av tjänst utifrån
3. Köpa in
 - Återbrukat
 - Återbrukbart

Att utgå ifrån möbeltrappan innebär att resurser tas tillvara på ett bättre sätt och möblernas livslängd förlängs. Detta har både ekologiska och ekonomiska vinster. Rekonditionering av möblerna sker delvis inom ramen för kommunens arbetsmarknadsservice, vilket innebär att det ger meningsfullt arbete för personer som står långt ifrån arbetsmarknaden i Linköpings kommun. För att kunna efterleva möbeltrappan har det under 2022 också knutits avtal med leverantörer av återbrukade möbler och rekonditioneringstjänster som inte kommunens verksamhet själva genomför.

Plast

Plast är ett material som är viktigt i vår vardag. Det har många funktioner som bidrar till att lösa ett antal problem och behov i dagens samhälle. Det sätt som vi använder plast på idag är dock inte hållbart. Både användning av plast och avfall från plast ökar i Sverige. Att minska miljöpåverkan från plast är prioriterat i Linköpings kommun.

Kommunen har antagit en avfallsplan med visionen att offentlig sektor, medborgare och näringsliv tillsammans ska verka för en cirkulär resurshantering. Genom proaktivitet, engagemang och innovation ska mängden avfall minimeras. I de fall avfall uppstår ska det omhändertas på ett så säkert, klimatsmart och resurseffektivt sätt som möjligt. Flera av målen i avfallsplanen syftar till att dels minska användandet av engångsartiklar av plast, minska andelen plast i avfallet samt att materialåtervinna plasten.

3.2.2 Exempel på insatser som genomförts inom koncernen

Avfall

Under 2022 har Tekniska verken fortsatt att planera för att bygga en sorteringsanläggning på Gärstad, för att kunna sortera ut den plast, kartong, matavfall och metall som finns i restavfallet från hushåll. På så sätt minskar mängden fossilt avfall som går till energiåtervinning samtidigt som andelen avfall som kan materialåtervinnas ökar. Tekniska verken utvecklar också teknik för att mäta andelen fossilt material i det avfall som tas emot. Kunderna får därmed information om hur den fossila andelen i deras avfall förändras över tid. Arbete med insatser för att minska mängden mat- och restavfall per person pågår löpande inom Tekniska verkens verksamhet. 2022 års uppföljning visade också att målet om att minska mängden mat- och restavfall per person till max 169 kg till 2025 nåddes och resultatet blev 168 kg.

I den handlingsplan tillhörande avfallsplanen som beslutades 2021 återfinns åtgärder som nämnder och bolag ska arbeta med inom avfallsområdet för kommande år. Insatser för bättre förutsättningar att följa den avfallsprioritering som finns beslutad, kallad "avfallstrappan", kommer att genomföras, både internt i kommunen som organisation och i kommunen som geografisk plats.

Cirkulär ekonomi och delningsekonomi

Under 2022 har det fortsatt pågått arbete utifrån den så kallade möbeltrappan i förvaltningarna. Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen och Verksamhetsstöd och service flyttade in i sina nya lokaler i Ebbepark och målet om minst 60 % återbrukade möbler nåddes och resultatet blev 62 %. Även Kommunledningsförvaltningen har gjort justeringar i lokalerna och då tillämpat möbeltrappan. De nya avtalen som tecknats för kommunen med leverantörer av återbrukade möbler har använts och kommunens arbetsmarknadsservice har rekonditionerat en del av möblerna. Lokalerna i Ebbepark har lockat intresse och används som gott exempel på vilka möjligheter som finns kring återbruk av möbler. Till arbetet genomförs en informationskampanj för att göra det lättare för kommunens verksamheter att efterleva möbeltrappan och förstå dess möjligheter och det har också tagits fram en film som enkelt beskriver möjligheterna med återbruk av möbler.

Gällande de kommunala bolagen så sker mycket arbete inom cirkulär ekonomi även där. När det gäller fastighetsbolagen ställs krav på material vid nyproduktion och ombyggnation samt vid upphandlingar. Lejonfastigheter har under året fortsatt arbetet via den återbrukshubb som öppnades under 2021. I samband med den kommande rivningen av Kungsbergsskolan så demonteras material för återbruk som sedan hamnar i återbrukshubben. Materialet där finns i en digital marknadsplats för att skapa förutsättningar för att material återbrukas. Allt material som lämnar hubben koldioxidberäknas och dokumenteras.

Fastighetsbolagen arbetar i övrigt med resurseffektivitet och cirkularitet på olika sätt både i byggnadsfasen och i förvaltningsfasen. Stångåstaden riktar sig också mot sina hyresgäster och under 2022 har exempelvis 30 ton textilier samlats in för återvinning.

För Tekniska verken är arbete för ökad cirkularitet en stor del av bolagets uppdrag, bl.a. utifrån de tre återbrukshallarna som finns vid återvinningscentralerna. Under året

togs material av olika slag emot med en totalvikt av 924 610 kg och nytt från och med 2022 är att även textilier tas emot i återbrukshallarna.

Plast

Tillsammans med Norrköping, Eskilstuna och Uppsala kommun deltog Linköping i det EU-finansierade projektet Minskad klimatpåverkan från plast i kommunal verksamhet, även kallat ”Jakten på plasten” som avslutades 2021. Resultaten från projektet implementeras nu i verksamheterna och kompetensstöd till förvaltningarna ges genom Nätverk för ekologisk hållbarhet samt genom åtgärder kopplade till upphandling i syfte att fasa ut plasten. Arbetet med att ställa krav vid upphandling av ett flertal engångsartiklar av plast som anses nödvändiga för kommunens verksamhet pågår. Vid upphandling ställs krav på att upphandlade varor ska bestå av minst 50 procent respektive 70 procent återvunnen eller förnybar plast.

Arbetet med att minska mängden plast i det kommunala avfallet pågår inom flera av de kommunala bolagen. Stångåstaden arbetar aktivt med källsortering och återvinning i alla områden, och försöker påverka boende att agera rätt genom att skapa bra förutsättningar för sortering, samt genom information och ökad delaktighet. Tekniska verken arbetar med att minska mängden plast i insamlat avfall och har under året utrett möjligheten att bygga en anläggning som kan sortera ut plast från hushållsavfall. För att öka plaståtervinningen hjälper Tekniska verken företagskunder att sortera och dela upp plastavfall utifrån platsort för att skicka vidare till plaståtervinningsföretag.

3.2.3 Vad har arbetet bidragit till?

Avfall

Med den nya avfallsplanen och arbetet utifrån den så har möjligheterna förbättrats vad gäller omhändertagande av Linköpings avfall på ett så resurseffektivt sätt som möjligt. Utifrån åtgärderna i den tillhörande handlingsplanen blir det tydligt vilka åtgärder som åligger de olika ansvarande parterna. Att ett genomgripande arbete sker för att ta hand om kommunens verksamhetsavfall och avfallet som genereras i hushållen i Linköpings kommun på ett så effektivt sätt som möjligt är viktigt, avfallet ses som en resurs. Att Tekniska verken också arbetar med att bygga en sorteringsanläggning i sin verksamhet innebär att förutsättningar ges för att så lite resurser som möjligt ska gå förlorade. Utveckling av teknik för att kunderna ska få information om sin fossila andel i avfallet ger en direkt möjlighet till bättre insikt och förståelse över vilken påverkan det egna avfallet ger.

Cirkulär ekonomi och delningsekonomi

Att arbeta med återbruk för att minimera resursanvändning ger vinster både ekonomiskt och ekologiskt. Pilotprojektet med återbrukade möbler till de nya lokalerna i Ebbepark har varit mycket lyckat och kan användas som ett gott exempel i andra sammanhang, med möjlighet till att tillämpas inom andra områden också. Att avtal inom återbruk finns på plats för att leda verksamheterna i rätt riktning när det gäller möbelinköp gör det lätt att göra rätt.

Inom förvaltningarna fortgår arbetet för att verka mot mer cirkularitet, men utifrån pandemins förutsättningar så har exempelvis arbetet med att undvika engångsmaterial varit svårt att genomföra. Utifrån mer normala förhållanden blir förhoppningen att utvecklingsarbetet kan fortsätta.

Plast

Kommunstyrelsens mål om giftfri miljö omfattar inköp av plastbägare, vilka togs bort från artiklar för inköp den 1 januari 2020. Att inköp fortfarande kan genomföras beror på att verksamheten handlar utanför kommunens e-handelssystem i olika butiker.

Sedan 2021 samlar Tekniska verken in hårdplast, exempelvis plastmöbler, leksaker utan batterier och tvättkorgar vid återvinningscentralerna i Linköping för att öka mängden plast som går till materialåtervinning. Under 2022 samlades drygt 213 ton hårdplast in som lämnades till en samarbetspartner som sorterar, rengör och mal plasten så att den kan användas som råmaterial till plastindustrin.

Stångåstaden arbetar med att minimera mängden avfall samt att återbruka och återanvända så mycket som möjligt. Idag går mycket av avfallet från hushåll till förbränning eller deponi. Målet för 2022 var att minska mängden mat- och restavfall, där plast ingår, med två procent jämfört med utfallet 2021. Målet uppfylldes med en minskning med 6,9 procent för mat- och restavfallet totalt.

3.3 Giftfri miljö

Området kopplar främst an till de globala målen nummer:

- 3: *God hälsa och välbefinnande*
- 6: *Rent vatten och sanitet för alla*
- 11: *Hållbara städer och samhällen*
- 14: *Hav och marina resurser*
- 15: *Ekosystem och biologisk mångfald.*²

Området berör främst det kommunövergripande målet:

- *Ett klimatsmart Linköping*

3.3.1 Hur styrs arbetet?

Kommunfullmäktige antog 2018 ett kemikalieprogram vars syfte är att ange riktningen för hur hälso- och miljöskadliga kemikalier ska minskas i kommunens verksamheter, kommunala bolag och i verksamheter som upphandlas av kommunen. Kommunens nämnder gavs i uppdrag att ta fram handlingsplaner för att uppfylla intentionerna i kemikalieprogrammet.

De övergripande målen i kemikalieprogrammet är att de som bor, vistas och verkar i Linköping gör medvetna val och inte använder hälso- och miljöskadliga kemikalier. Prioriterade områden enligt programmet är när vi **bygger** Linköping, när vi **verkar i** Linköping och när vi **möter** Linköping.

Vi når målet genom att:

² Naturskyddsföreningen anser att hållbar kemikalieförvaltning och -hantering är central för att kunna uppnå minst 22 av de olika delmålen inom ramen för 11 av de globala målen:
https://www.naturskyddsforeningen.se/sites/default/files/dokument-media/miljogifter_oppdaterad.pdf

- Linköpings kommun och dess bolag har hög kunskap om kemikalier i samhället och gör kemikaliesmarta val av varor och tjänster.
- Informera invånare och verksamma i Linköping om hur hälso- och miljöskadliga kemikalier kan undvikas.

Programmet anger att ämnen som klassas som utfasningsämnen³ ska fasas ut och inte användas, prioriterade riskminskningsämnen⁴ bör undvikas och ska alltid riskbedömas för aktuell användning, hormonstörande ämnen på SIN-listan⁵ ska betraktas som utfasningsämnen och bör undvikas.

Nanomaterial⁶ bör betraktas enligt försiktighetsprincipen och hanteras som riskminskningsämne. Mikroplaster⁷ tillsatta i till exempel hygienprodukter ska undvikas och mikroplaster som uppstår och sprids via exempelvis däckslitage, tvätt, skräp eller granulat från konstgräsplaner bör minimeras.

3.3.2 Exempel på insatser som genomförts inom koncernen

Kommunens nämnder och kommunstyrelsen gavs genom kommunfullmäktiges beslut i uppdrag att ta fram en handlingsplan för respektive organ med syfte att uppfylla intentionerna i kemikalieprogrammet. Alla nämnder samt kommunstyrelsen tog fram handlingsplaner för 2018 - 2021 med utblick mot 2025. Under 2022 gjordes en uppföljning av statusen för aktiviteterna i handlingsplanerna för att ge en bild av hur arbetet med kemikalieprogrammet har bedrivits under tidsperioden samt ge information om hur arbetet bör bedrivas framåt. Utförligare information om uppföljningens resultat finns i Bilaga "Uppföljning av kemikalieprogram".

3.3.3 Vad har arbetet bidragit till?

Utifrån uppföljningen av kemikalieprogrammet är analysen att arbetet som har genomförts inom nämnderna och bolagen bidrar till att nå målen i programmet, men samtidigt är bedömningen att mer arbete behöver göras för att målen ska nås fullt ut.

Programmet utgår från kommunkoncernens rådighet och mot medborgare och näringsliv ska målet uppnås genom informationsinsatser. Informationsinsatser har främst gjorts inom kommunkoncernen, men även riktat mot allmänheten, exempelvis genom biovisning av informationsfilm. Kontinuerligt arbete för att nå så många som möjligt behöver dock göras fortlöpande, för att måluppfyllelsen ska bli så stor som möjligt.

Ett delmål är att de varor och tjänster som används i Linköpings kommunkoncern inte innehåller eller sprider kemikalier som utgör risk för människa och miljö. Inom kommunkoncernen pågår olika typer av insatser för att nå målet. Det handlar till exempel om kravställningar i upphandling, val av byggmaterial samt samarbete mellan olika förvaltningar för att komma vidare med frågorna.

Exempelvis har ett omfattande arbete med att inventera relevanta upphandlingar och att ställa krav om kemikalier i dessa genomförts, vilket innebär ett arbete i rätt riktning för att nå målet. Vidare arbetar de kommunala fastighetsbolagen utifrån målet att de material som används för att uppföra och förvalta byggnader och anläggningar i

³ Utfasningsämnen definieras av Kemikalieinspektionen

⁴ Riskminskningsämnen definieras av Kemikalieinspektionen

⁵ SIN-listan tas fram av det internationella kemikalieseekretariatet ChemSec

⁶ Material som är mellan 1 och 100 nm i minst en dimension

⁷ Mikroskopiska bitar av plast

kommunal regi i Linköpings kommun inte innehåller kemikalier som utgör risk för människa och miljö, och det finns goda möjligheter för att målet ska nås.

3.4 Grön och effektiv energi

Området kopplar främst an till de globala målen nummer:

- 7 Hållbar energi för alla
- 11 Hållbara städer och samhällen
- 13 Bekämpa klimatförändringen.

Området berör främst det kommunövergripande målet:

- Ett klimatsmart Linköping

3.3.1 Hur styrs arbetet?

Under 2022 antogs ett klimat- och energiprogram för Linköpings kommun som även fungerar som kommunens energiplan. Som ett av programmets mål ingår det sedan tidigare antagna målet om producerad solet fram till 2040 samt ett etappmål fram till 2025.⁸ Till solesmålet finns en tillhörande handlingsplan - *Handlingsplan för solet 2020-2025* - som redovisar kommunkoncernens insatser som ska bidra till att etappmålet fram till 2025 uppnås.

Till följd av pågående krig i Ukraina har energisituationen i Sverige och resterande Europa varit kraftigt ansträngd under den senare delen av 2022. Priser på el har varit höga och samtidigt som det funnits en risk att elen inte skulle räcka till under vintern. Under vintern 2022/2023 behöver Sveriges användning av alla energislag, men främst el, minska för att minska riskerna i energisystemet. I Linköpings kommun fick kommundirektören i uppdrag av kommunstyrelsen att tillse att kommunens förvaltningar i samråd med kommunkoncernens bolag genomförde åtgärder för minskad elförbrukning.

3.3.2 Exempel på insatser som genomförts inom koncernen

Bland de insatser som genomförts inom kommunkoncernens verksamhet kan urskiljas att aktiviteter främst haft fokus på produktion av förnybar el och olika åtgärder inom energieffektivisering.

Bland nämnderna har bland annat kultur- och fritidsnämnden och samhällsbyggnadsnämnden arbetat tillsammans med Lejonfastigheter AB för att genomföra elbesparande åtgärder enligt mål ovan. Aktiviteterna som genomförts handlar bland annat om minskad belysning, exempelvis inom gatubelysning och vid bland annat konstgräsplaner. Även ökat fokus på kommunikation kring beteendeförändringar riktade till anställda och hyresgäster inom

⁸ Produktionen av solet ska utgöra minst fem procent av elanvändningen i Linköping år 2025 och minst 20 procent av elanvändningen år 2040 (*Linköpings kommun, 2018*)

<https://www.linkoping.se/contentassets/a84de6fab1db4be8af87dc10d804e69f/solelprogram.pdf?48d1dc>

kommunorganisationen har varit viktiga delar i uppdraget. Inom ramen för bygg- och miljönämndens tillsynsansvar har ett strategiskt utvecklingsuppdrag inneburit fortsatt arbete med energitillsyn med minst 25 tillsynsbesök med energifokus. Uppdraget resulterar i såväl ökad energieffektivisering som utfasning av fossil olja.

Kommunkoncernens bolag har bland annat genomfört åtgärder för ökad energieffektivisering, produktion av förnybar el, ökad robusthet i energisystemet samt insatser inom kommunikation och lärande. Kopplat till den energikris som 2022 inneburit har Tekniska verken bland annat arbetat med att leverera stödtjänster till Svenska kraftnät från vindkraftparken i Sunne, genomfört riktade kommunikationsinsatser till kunder för att stimulera till minskad elanvändning samt kopplat in ett äldre kombikraftverk för att bidra med mer elproduktion om så skulle behövas.

För ökad energieffektivisering arbetar AB Stångåstaden kontinuerligt för att optimera och justera in fastigheter för att spara energi, exempelvis genom temperaturgivare och test av AI-verktyg för driftoptimering. Även Lejonfastigheter AB har testat AI-verktyg för värmestyrning i två fastigheter samt har genomfört flera större insatser inom belysning och ventilation för ökad energieffektivisering. Tekniska verken AB har i samarbete med boende utifrån trygghetsperspektiv gjort en översyn av belysning i området Skäggetorp som legat till grund för nyinstallerade armaturer. Lamporna som installerats kan variera i styrka beroende på omgivningen, vilket innebär ett resurseffektivt utnyttjande av tekniken.

De tre bolagen Lejonfastigheter, Stångåstaden och Tekniska verken producerar förnybar el genom främst sol- och vindkraft. Stångåstaden har under 2022 utökat sina vindkraftverk från åtta till nio. Lejonfastigheter arbetar kontinuerligt med att installera solceller. Tekniska verken har även vattenkraft, men sålde dock 22 mindre vattenkraftstationer under 2022. Bolagen Lejonfastigheter, Stångåstaden och Tekniska verken har även inplanerat projekt inom förnybar elproduktion för 2023, bland annat en ny solcellspark utanför Normlösa som förväntas bidra med 4 GWh per år.

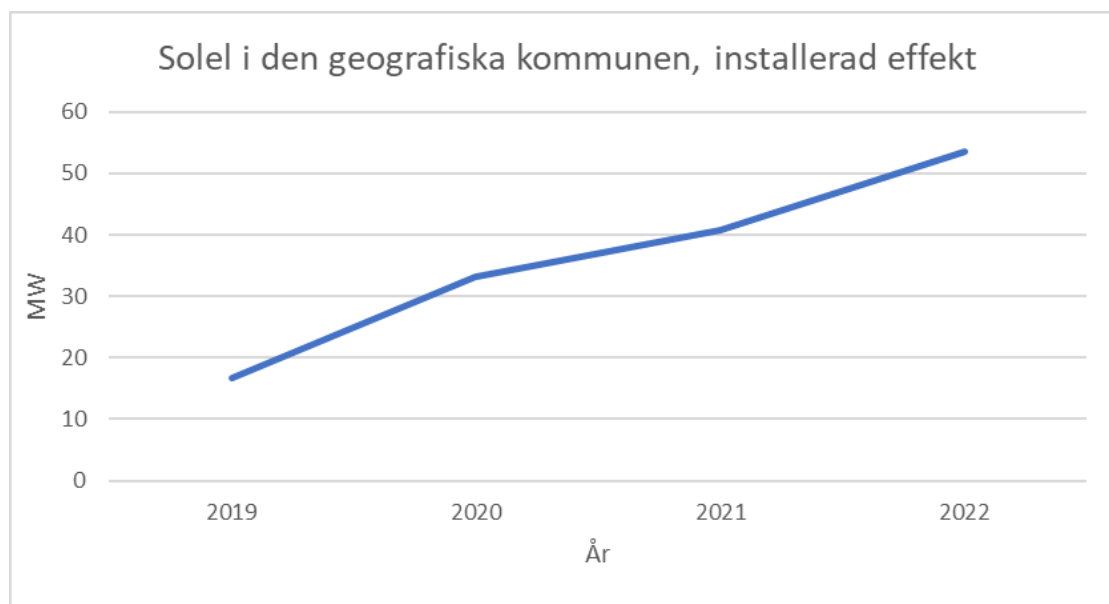
För ökad robusthet i energisystemet arbetar Tekniska verken kontinuerligt med utbyggnad och förstärkning av elnät. Även insatser såsom den nybyggda ackumulatortanken för hetvatten är en viktig del för att kunna leveranssäkra fjärrvärmen. Tanken fungerar som ett värmelager för fjärrvärme och kan nyttjas när många Linköpingsbor använder varmvatten samtidigt.

3.3.3 Vad har arbetet bidragit till?

Inom Lejonfastigheter och Stångåstaden har energianvändningen minskat under 2022. Stångåstaden har antagit ett energieffektiviseringsmål som innebär att bolaget ska minska mängden köpt energi per kvadratmeter med 25 procent fram till 2025. Under 2022 uppnådde Stångåstaden en minskning på 3,5 procent vilket ger goda förutsättningar för att uppnå målet. För Lejonfastigheters del har 2022 års energianvändning jämförts med 2019 års. Här visar uppföljningen att en minskning med 6,9 procent per kvadratmeter skett.

Flera av bolagen arbetar med produktion av förnybar el. Lejonfastigheter har under året 2022 producerat sammanlagt 587,6 MWh/år vilket är en ökning med cirka 29 procent från föregående år. Stångåstadens vindkraft producerade cirka 15,1 GWh under 2022 vilket motsvarar 60,4 procent av bolagets fastighetsel.

Den producerade solelen har ökat kraftigt i Linköpings kommun mellan åren 2021 och 2022.

Figur 1. Installerad effekt sol i den geografiska kommunen.

Figuren ovan visar att den installerade effekten i Linköpings kommun har ökat från 40,69 MW 2021 till 53,54 MW 2022. Linköping ligger nu på andraplats i landet vad gäller installerad effekt sol.

Lejonfastigheter arbetar aktivt inom projektet Elis Energihjältar för att öka kunskapen om energi och hållbarhet hos barn i förskolan. Sammantaget har bolaget nu diplomerat över 300 energihjältar under de senaste fyra åren.

3.5 Klimatsmart Linköping

Området kopplar främst an till de globala målen nummer:

- 13 Bekämpa klimatförändringen
- 11 Hållbara städer och samhällen.

Området berör främst det kommunövergripande målet:

- klimatsmart Linköping

3.5.1 Hur styrs arbetet?

Det strategiska arbetet mot ett klimatsmart Linköping styrs genom det Klimat- och energiprogram som arbetades fram under 2021 och som sedan antogs av kommunfullmäktige i mars 2022. Programmet anger de insatsområden som för Linköpings klimatarbete bedömts som mest prioriterade att arbeta med och omfattar och innefattar också mål inom klimatområdet. Det övergripande målet för Linköpings klimatarbete är nettonoll växthusgasutsläpp i kommunen 2045, målet om ett koldioxidneutralt Linköping 2025 fungerar som ett delmål. Handlingsplanen för arbete med koldioxidneutralitet som antogs av Kommunstyrelsen 2020 finns kvar och förvaltningar och bolag arbetar med den, men under 2022 har arbete påbörjats med att ta fram en handlingsplan utifrån det nya klimat- och energiprogrammet.

Handlingsplanen för koldioxidneutralitet och handlingsplanen för solex kommer att arbetas in i den nya handlingsplanen.

3.5.2 Exempel på insatser som genomförts inom koncernen

Arbete med framtagande av de nya styrdokumenten inom klimatområdet har utgjort en central del i det strategiska klimatarbetet inom kommunen under 2022. I arbetet har det genomförts omfattande dialogarbete med förvaltningar, bolag, medborgare, föreningar, mm. inom kommunen.

Under 2021 ansökte kommunen om och beviljades att ingå, som en av 23 svenska "Klimatneutrala städer" inom ramen för det strategiska innovationsprogrammet Viable cities. Under 2022 har arbetet inom projektet Klimatneutrala Linköping kommit igång brett och det utgör nu en viktig bas kring många av de insatser som görs gällande innovativt klimatarbete inom kommunen.

Linköpingsinitiativet har fortgått under 2022 och en ny avtalsperiod påbörjades. Nu är det totalt 18 privata och offentliga medlemsorganisationer som antagit utmaningar inom områdena energi, materialflöden samt transport och resor.

I övrigt har klimatkommunikation skett löpande under året och arbetet har intensifierats gällande utveckling av webben för klimatsmart Linköping. För Kommunledningsförvaltningen har också utökad stöd i relevanta upphandlingar inom området för att säkerställa att rätt krav ställs utgjort en viktig påverkansfaktor inom området.

Inom Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen har energitillsyn genomförts i syfte att skapa en bild av hur långt olika verksamheter har kommit i arbetet. Återställande av våtmarker har också genomförts, vilket ger positiva effekter gällande minskade utsläpp av växthusgaser.

Inom bolagen sker ett ambitiöst och brett arbete inom klimatområdet. För Tekniska verkens del är resurseffektivitet centralt och utifrån ett internationellt perspektiv innebär omhändertagande avfall i Linköping en klimatvinst, utifrån att undvika deponi och istället använda det till bränsle i kraftvärmeverket. Utredning och utveckling av tekniska innovationer utgör också en viktig del i Tekniska verkens arbete och exempel på det är en studie som genomförts under året gällande möjligheter med CCS och CCU på produktionsanläggningarna för värme och el på Gärstad i Linköping. Utöver det arbetar Tekniska verken fortsatt aktivt med produktion av förnybar och resurseffektiv el.

De kommunala fastighetsbolagen arbetar alla med energibesparingar, elproduktion och miljöcertifieringar som ett led i att minska sin klimatpåverkan. Lejonfastigheter beslutade under 2022 att alla nybyggen numera ska LCA-beräknas som ett viktigt styrmedel för att minska klimatpåverkan från fastigheterna.

3.5.3 Vad har arbetet bidragit till?

Det nya klimat- och energiprogrammet utgör tillsammans med deltagandet i projektet "Klimatneutrala städer" en samlad grund för klimatarbetet i kommunen under de kommande åren och ger bra förutsättningar att utföra ett brett och samlat klimatarbete med många olika aktörer. Övrigt arbete som fortgår i förvaltningarna och bolagen är mycket viktigt för möjligheten att kunna nå de uppsatta klimatmål. Arbetet med klimatåtgärder utförs på många olika sätt inom kommunkoncernen, allt ifrån anläggande av våtmarker till LCA-beräkningar för fastigheter. Det innebär att

klimatfrågan är central inom många delar av kommunens arbete och att det bidrar till brett engagemang och större möjlighet att nå målen. Utifrån samarbetet med Linköpingsinitiativet engageras också några av de mest energiintensiva bolagen i kommunen till arbete mot samma klimatmål.

Många av insatserna som har stor påverkan mot att nå målet görs inom de kommunala bolagen med åtgärder såsom energibesparingar, utbyggnad av produktion av förnybar el samt även test av nya metoder såsom CCS och CCU. Det innovativa arbete som pågår innebär att kommunen är med och utvecklar metoder för att fortsatt minska utsläpp av växthusgaser framöver.

3.6 Levande natur

Området kopplar främst an till de globala målen nummer:

- 3: *God hälsa och välbefinnande*
- 6: *Rent vatten och sanitet för alla*
- 11: *Hållbara städer och samhällen*
- 14: *Hav och marina resurser*
- 15: *Ekosystem och biologisk mångfald.*

Området berör främst det kommunövergripande målet:

- *Ett klimatsmart Linköping.*

3.6.1 Hur styrs arbetet?

Naturen har stor betydelse för de som bor och verkar i Linköping och det är viktigt att bevara och underhålla de höga naturvärden som finns i kommunen idag. I Linköpings kommun finns ett naturvårdsprogram med tillhörande handlingsplan som antogs 2018 och har reviderats under 2021. Naturvårdsprogrammet anger den övergripande inriktningen med målområden och strategier för naturvårdsarbetet. Handlingsplanen för naturvärden i Linköpings kommun konkretiserar kommunens ambitioner med åtgärder. I många fall kan naturvårdande insatser och insatser för ökad biologisk mångfald bidra till ökade möjligheter för rekreation och friluftsliv, och ibland även innebära en anpassning till ett förändrat klimat.

3.6.2 Exempel på insatser som genomförts inom koncernen

Utifrån kommunens naturvårdsprogram med tillhörande handlingsplan vidtas åtgärder vars resultat bidrar till att på bästa sätt bevara den biologiska mångfalden, förbättra förutsättningarna för rika och hälsobringande naturupplevelser samt visa vägen till en långsiktigt hållbar utveckling.

Under året har sandbäddar anlagts på flera platser i staden och i naturreservat för att gynna insekter och särskilt pollinerande insekter. Ett samarbete har även inletts med länets golfklubbar för att öka den biologiska mångfalden. Nya hagmarker har stängslats öster om Smedstad och nya stängsel har uppförts vid Berga minnespark och vid Vistkärret.

Flera insatser har gjorts för att restaurera våtmarker. Ett våtmarksområde har restaurerats vid Stångån och flera dammar har restaurerats i Valla friluftsområde och

Vallaskogen. Omfattande skötselåtgärder har gjorts av våtmarkerna i Ekängsdalen och Frökärret för att minska utbredningen av den invasiva främmande arten vattenpest.

För att uppmärksamma högtidsdagar har Linköpingsborna under året låtit plantera 41 minneseakar i Tinnerö.

3.6.3 Vad har arbetet bidragit till?

Samhällsbyggnadsnämndens nämndmål En rik tätortsnära natur anses uppnått för 2022 baserat på att många beslutade aktiviteter har genomförts under året med förväntade effekter.

Samhällsbyggnadsnämnden har utvärderat de senaste årens insatser för pollinerande insekter i Tinnerö och åtgärderna har visat sig ha en mycket positiv effekt på antalet vilda bin och humlor i naturreservatet. I Naturskyddsföreningens nationella utvärdering av landets bivänligaste kommun rankades Linköping som landets 3:e bästa. Det har även gjorts omfattande inventeringar i samband med uppdateringen av naturvårdsprogrammet vilket har givit ny och uppdaterad kunskap om vattenmiljöer i Linköping.

Som ett resultat av att flera våtmarker har restaurerats ökar mångfalden i våtmarkerna och fina vattenspeglar skapas för allmänheten att beskåda.

Resultaten från medborgarundersökningen visar på högt resultat gällande andelen medborgare som är nöjda med tillgången till rekreativsmöjligheterna i den tätortsnära naturen och i de kommunala naturreservaten.

3.7 Mobilitet och hållbara transporter

Området kopplar främst an till de globala målen nummer:

- *11: Hållbara städer och samhällen*
- *13: Bekämpa klimatförändringen.*

Området berör främst det kommunövergripande målet:

- *Ett klimatsmart Linköping*

3.7.1 Hur styrs arbetet?

Inom området för Mobilitet och hållbara transporter finns ett flertal olika styrdokument, däribland cykelplan för Linköpings kommun och Rese- och fordonspolicy

Styrdokumenterna spänner över en bredd av olika frågor kopplade till mobilitet och transporter och berör såväl koncernens egna transporter och resor som infrastruktur och planering som berör invånare och verksamheter.

3.7.2 Exempel på insatser som genomförts inom koncernen

För att öka takten i omställning av kommunens egna fordon och transporter innehåller det nya klimat- och energiprogrammet ett nytt mål avseende fossilfria transporter. Målet ska uppnås 2025. Revidering av nuvarande rese- och fordonspolicy påbörjades under hösten för att koncernen kan uppnå det nya målet i klimat- och energiprogrammet. En vidareutveckling och standardisering av inköpsprocessen för

kommunens verksamhetsfordon inleddes under hösten, liksom att arbeta med att tillgodose laddinfrastruktur för kommunens elfordon.

Kommunorganisationens fordonsflotta (ej koncernen) har sedan många år utgjorts till ungefär hälften av el-, laddningshybrid och gasfordon (avseende personbilar och lätta lastbilar). Utöver det utgörs ungefär 30% av fordonsflottan av dieselfordon som är godkända för att tankas på HVO100 (miljödiesel), och där detta görs i varierande grad. För att nå målet om fossilfria transporter till 2024 och för att uppnå EU:s Clean Vehicle Directive behöver andelen elfordon som anskaffas öka kraftigt närmaste åren.

Arbete sker löpande på förvaltningarna, exempelvis använder verksamheter elcyklar och andelen e-möten har varit fortsatt hög efter coronapandemin (Kultur- och fritidsförvaltningen). Krav ställs i upphandlingar för fossilfria transporter och att leverans av varor sker med kommunorganisationens samordnad varudistribution.

Stångåstaden och Lejonfastigheter ställer upphandlingskrav på vilken typ av fordon och drivmedel som deras leverantörer använder. Under 2022 har båda bolagen fortsatt att implementera de gemensamma krav för minskad klimatpåverkan från entreprenadupphandlingar som tagits fram i ett samarbete med flera olika kommunala bolag och Linköpings kommun. Syftet med kraven är att snabba på övergången till fossilfria bränslen samt bränsleminskningar hos kommunkoncernens leverantörer. Under året har Stångåstaden haft fortlöpande samtal med leverantörer och entreprenörer om hur detta kan följas upp på bästa sätt.

Arbetet för omställning till hållbara transporter inom hela kommunen har pågått på flera håll inom kommunkoncernen. En stor del av arbetet genomförs av Samhällsbyggnadsnämnden. Ett antal fysiska åtgärder har vidtagits för att öka trafiksäkerhet, t ex upphöjda gång- och cykelpassager och hastighetssäkring av gångfartsområden och främjar gång- och cykelmöjligheter i kommunen, t ex nya gång- och cykelbroar och vägar för att binda ihop områden och göra flera områden tillgängliga.

Samhällsbyggnadsnämnden har haft två strategiska uppdrag kopplat till hållbart resande. En handlingsplan för laddinfrastruktur har tagits fram och aktiviteter som föreslås har tagits med i kommande handlingsplan för klimat- och energiprogrammet. Det andra strategiska uppdraget har varit att få fler barn och unga att gå och cykla till skolan (grön resplan). Arbetet har bedrivits i samarbete med berörda rektorer, föräldraråd, Lejonfastigheter, barn- och ungdomsnämnden och bildningsnämnden och har pågått under året med två utvalda skolor där både kunskapshöjande och beteendepåverkande åtgärder vidtas, samt fysiska åtgärder för ökad trafiksäkerhet.

Stora informationsinsatser har genomförts vid olika tillfällen. Under året har information och utskick skett till alla förskoleklasser och en tillbaka till skolan-kampanj har genomförts på sociala medier och stortavlor. Cykelns dag arrangerades i maj på Hospitalstorget. Medborgardialog om klimat och hållbart resande har hållits i Ebbepark, tillsammans med projekt klimatneutralt Linköping/Viable city.

Åtgärder har även vidtagits för främjande av kollektivtrafiksresandet; under Trafikantveckan i september genomfördes en aktivitet tillsammans med Östgötatrafiken vid resecentrum för att uppmuntra kollektivtrafikresande och nya ledstråk har etablerats för att öka tillgängligheten till kollektivtrafik.

För Tekniska verkens del så har efterfrågan på flytande biogas i industrin och som bränsle till tunga trafik varit fortsatt hög. Produktionsanläggningen för flytande biogas är den största i sitt slag i Sverige och ger möjlighet för både industri och

transportsektorn att snabbare ställa om till en förnybar energikälla. I november öppnade Svensk Biogas en ny tankstation för flytande biogas i Norrköping som ger möjlighet för andra delar av länet att ställa om.

Tekniska Verken har även etablerat nya laddningsplatser för elfordon. Ett exempel är att arbetet har inletts med att ytterligare förstärka elnätet i Tornbyområdet i Linköping, för att skapa kapacitet för laddning av elfordon. Området ligger nära E4:an och är därför strategiskt placerat både för laddning av personbilar och lastbilar.

3.7.3 Vad har arbetet bidragit till?

Linköpings kommun vann under 2022 utmärkelsen Cyklistvelometern inom kategorin stora kommuner över 100 000 invånare. Cyklistvelometern är en återkommande undersökning där Cykelfrämjandet granskar och jämför landets kommuner utifrån vad cyklisterna själva tycker. Undersökningen baseras på en enkät där alla som cyklar i Sverige får svara på frågor om hur det är att cykla i sin kommun.

Resultatet från Samhällsbyggnadsnämndens medborgarundersökning visar att andelen medborgare som upplever en god kvalitet inom tillgänglighet, viktat utifrån parametrarna: tillgänglighet för personer med funktionsvariation, trafikinformation, drift av gator, torg och gång- och cykelbanor, samt utbyggd infrastruktur ligger betydligt över målvärdet.

Att arbetet avseende resor och kommunikationer bedrivs på ett ändamålsenligt sätt bekräftas även i SCBs medborgarenkät där medborgarna ger kommunen höga omdömen avseende bl a utbud av gång- och cykelvägar i kommunen, trafiksäkerheten på dessa, samt möjligheten att på ett enkelt sätt kunna använda kollektivtrafiken. Dessutom ges höga omdömen avseende underhåll av kommunens offentliga miljö, där skötsel och snöröjning av gator och vägar samt gång- och cykelvägar ligger på en hög nivå i jämförelse med andra kommuner i landet.

En stor resvaneundersökning har genomförts under hösten 2022. Resvaneundersökningen gjordes första gången 1974 och har sedan dess genomförts regelbundet. Resultatet kommer att presenteras under 2023, men i andra mätningar ser vi tydliga tecken på mer hållbar mobilitetsval. Kommunens cykeltrafikmätningar visar på en ökande mängd cykeltrafik. En jämförelse av 37 stycken olika mätpunkter från åren 2017 och 2022 visar på en ökning av antalet cyklar som passerat mätpunkterna med totalt 22 %.

En enkät till linköpingsbor om framtidens stadstrafik genomfördes inom projektet Rena resan. Enkäten gjordes samtidigt i Norrköping, Örebro, Eskilstuna och Linköping. Resultatet visar att i Linköping vill 75 procent av de svarande se en innerstad med sänkta hastigheter eller lösningar som prioriterar gång-, cykel-, kollektivtrafik och stadsliv före annan trafik.

Erfarenheter och effekter av arbetet med att få fler barn och unga att gå eller cykla till skolan har visat på behov och nyttan med samverkan mellan förvaltningarna och skolorna och förslag till än mer utveckling finns. Utvärdering av metoden för grön resplan ska ske under 2023 med syftet att fastställa ett systematiskt arbetssätt. Därefter kan nya skolor väljas ut för kommande läsår.

Arbetet behöver även fortsatt prioriteras för att uppnå kommunens uppsatta mål inom området. Det är en utmaning att minska utsläppen samtidigt som antalet anställda i kommunen ökar. Gällande det interna arbetet är det systematiska arbetet kring

transporter viktigt och det är angeläget att förvaltningarna fortsatt arbetar utifrån de åtgärder som är identifierade.

Arbetet som sker inom de kommunala bolagen är mycket positivt och ger möjligheter för såväl boende, företag, genomresande och många andra att delta i omställningen till ett mer hållbart transportsätt. Möjligheterna och utmaningarna ser olika ut för olika sektorer och att möta dem på olika sätt utifrån t.ex. möjligheter kring olika bränslen är viktigt och ligger i linje med den nationella strategin inom området. På Tekniska Verken drivs närmare 90 procent av arbetsmaskiner, bruksfordon och lastbilar på förnybart bränsle. Motsvarande siffra för deras tjänstebilar är 80 procent. Tekniska verkens entreprenörers sopbilar drivs av biogas. Även samarbetspartners använder flytande biogas för att transportera aska till Langöja i Norge och biogödsel till bönder i regionen.

3.8 Klimatanpassning

Området kopplar främst an till de globala målen nummer:

- 3: *God hälsa och välbefinnande*
- 6: *Rent vatten och sanitet för alla*
- 11: *Hållbara städer och samhällen*
- 13: *Bekämpa klimatförändringarna*
- 15: *Ekosystem och biologisk mångfald.*

Området berör främst de kommunövergripande målen:

- *Ett attraktivt och tryggt Linköping*
- *Ett klimatsmart Linköping*
- *Ett Linköping med rikt kultur-, fritids och idrottsliv*

3.8.1 Hur styrs arbetet?

Det finns ett program och en handlingsplan för kommunens övergripande arbete med klimatanpassning. I den fysiska samhällsplaneringen finns ett antal olika styrdokument såsom översiktsplan, tillägg till denna och detaljplaner för specifika områden av staden. Utöver det finns exempelvis dagvattenpolicy, riktlinjer för ekosystemtjänster med mera.

3.8.2 Exempel på insatser som genomförts inom koncernen

En uppföljning av aktiviteterna i handlingsplanen har genomförts under året. Utifrån nuvarande kunskapsläge görs bedömningen att såväl program som handlingsplan behöver revideras. Revideringen och antagandet av en ny handlingsplan skulle ha genomförts under 2022 men har förskjutits till senast juni 2024. Linköping har sedan 2019 ett Klimatråd som består av kommunens strategiska utskott samt fyra externa ledamöter från Linköpings universitet, SMHI och VTI. Under 2022 genomfördes ett klimatråd med temat klimatanpassning. Rådets externa ledamöter tillsammans med särskilt inbjudna forskare inom klimatanpassning gav inspel inför revideringen av handlingsplanen för klimatanpassning.

Samhällsbyggnadsnämnden har tagit fram en ny skyfallskarteringen under året och arbetet med en konsekvensanalys har inletts, något försenat pga tekniska problem. Analysen är en av åtgärderna i handlingsplanen för klimatanpassning och är ett viktigt underlag i det fortsatta arbetet. Nämnden har fortsatt att utveckla processer och rutiner för arbete med klimatanpassning i den fysiska planeringen, med fokus på dagvattenhantering. Kommunens dagvattengrupper, gemensamma arbetsgrupper för Tekniska Verken och Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen, har tagit fram nya vägledningar för t ex ansvarsfördelningar och typritningar som är ett stöd i dagvattenarbetet inom koncernen. Även bygg- och miljönämnden har arbetat med att integrera klimatanpassning i linjeverksamhet genom att utveckla nya arbetssätt för information i samband med tillsyn om risk för översvämning. Information har även skickats ut till fastigheter i områden med särskilt risk för översvämning.

Samhällsbyggnadsnämnden har även genomfört fysiska åtgärder för att klimatanpassa staden. En ny våtmark har byggts i Jakobsdal, ett samarbetsprojekt mellan kommunen och Tekniska Verken. Våtmarken renar dagvatten och är integrerad i en parkmiljö som ökar attraktiviteten i området. Nya våtmarker längs Tinnerbäcken utreds för att både utjämna flöden och förbättra vattenkvaliteten.

De större kommunala bolagen har stor rådighet inom området och arbetar aktivt med olika typer av åtgärder inom klimatanpassning. Några exempel nämns här.

Sedan januari 2021 har Lejonfastigheter och Stångåstaden deltagit i ett forskningsprojekt lett av Linköpings universitet om klimatsårbarhet och anpassning av fastigheter. Projektet pågår fram till 2024, och under 2022 genomfördes inventering på plats av fastigheter som teoretiskt bedömdes vara sårbara för översvämningar och/eller höga temperaturer. Analysen av värmerelaterade risker slutfördes 2022. Lejonfastigheter och Stångåstaden kommer med stöd av Linköpings universitet att arbeta fram handlingsplaner.

Kommunens förvaltningar och Lejonfastigheter deltar i ett forskningsprojekt med Linköpings universitet. Projektets syfte är att bidra till effektiv klimatanpassning genom ny kunskap, optimerade metoder och förbättrade verktyg som kan hjälpa svenska kommuner att anpassa sin bebyggelse till framtida värmeböljor. Projektet pågår till november 2025.

För att vara säkra på att kunna leverera fjärrkyla även vid extrema temperaturer utomhus har Tekniska verken samarbetat aktivt med kunder som är viktiga för att samhället ska fungera.

Tekniska verken har vidtagit ett antal åtgärder för att förbättra dagvattenhantering och minska risken för översvämningar. Ett dagvattenmagasin har byggts i utkanten av Trädgårdsföreningen, ett samarbetsprojekt genomfördes med husägare i Tallboda för renovering av dagvattennätet och husägares egna anslutningar, ett område som tidigare haft problem med källaröversvämningar.

3.8.3 Vad har arbetet bidragit till?

Klimatanpassning är ett långsiktigt och kontinuerligt arbete, som behöver genomsyra flera verksamhetsområden. Klimatanpassning och konsekvenser av ett förändrat klimat finns därför med, där det är relevant, i nya styrdokument som tas fram.

En viktig utgångspunkt vid kommande revidering av handlingsplanen, blir de nya kunskapsunderlagen i form av värmekartering respektive skyfallskartering. Utifrån fortsatta analyser av dessa kommer behovet av fortsatta och intensifierade åtgärder

inom olika områden att tydliggöras. Ett par av bolagen ingår i forskningsprojekt kopplat till klimatrelaterade risker och har utifrån detta identifierat åtgärdsbehov.

Utifrån sårbarhetsanalyser som genomfördes för Lejonfastigheter och Stångåstaden identifierades utöver de sårbara byggnader även områden med hög översvämningrisk där det finns potential att leda bort regnvatten på ytan och på så vis skydda många av våra byggnader.

Resultatet av analysen av värmerelaterade risker för Lejonfastigheter visade att cirka 15 förskolor, 10 skolor samt 15 vård- och omsorgsbyggnader riskerar kraftigt förhöjda utom- och inomhustemperaturer vid värmebölja eller längre perioder med höga medeltemperaturer. Därtill finns byggnader som riskerar höga temperaturer inom- eller utomhus, eller i delar av byggnaden.

Tekniska verkens genomförda åtgärder gav resultat. I slutet av augusti i år drabbades Linköping av ett väldigt kraftigt regnoväder. Denna gång klarade sig Tallboda från översvämningar, ett resultat av renoveringsarbetet som genomfördes inom samarbetet. När det gäller magasinet i Trädgårdsföreningen så var regnet så intensivt att magasinet inte var riktigt tillräckligt för att undvika översvämningar i närliggande områden. Däremot hade skadorna och översvämningen blivit betydligt mer omfattande utan magasinet.

4 Social hållbarhet

Såväl kommunen, som kommunens medborgare, näringsliv och civilsamhälle, bidrar på olika sätt i arbetet för en socialt hållbar kommun.

Definitionen av ett socialt hållbart Linköping är:

Ett socialt hållbart Linköping innebär ett jämställt och jämlikt samhälle där människor lever ett gott liv med god hälsa, utan orättfärdiga skillnader, är delaktiga i samhällsutvecklingen och som känner tillit till varandra och till samhällets olika delar (utdrag från kommunens hållbarhetspolicy).

Social hållbarhet beskrivs på många olika sätt. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och Folkhälsomyndigheten har genom den gemensamma arenan Mötesplats social hållbarhet tagit fram en beskrivning av ett socialt hållbart samhälle:

- Ett jämställt och jämlikt samhälle där människor lever ett gott liv med god hälsa, utan orättfärdiga skillnader.
- Ett samhälle med hög tolerans där människors lika värde står i centrum, vilket kräver att människor känner tillit och förtroende till varandra och är delaktiga i samhällsutvecklingen.

Utifrån denna beskrivning kan folkhälsoläget ses som ett uttryck för en socialt hållbar samhällsutveckling. Det finns därför många som likställer god och jämlik hälsa med social hållbarhet.

4.1 Hur arbetar Linköpings kommun med social hållbarhet?

Linköpings kommun arbetar rättighetsbaserat utifrån mänskliga rättigheter. Kommunen arbetar brett med delaktighet, inkludering, icke-diskriminering, jämlikhet, transparens och ansvar, för att förbättra verksamheten och välfärden till medborgarna. Detta är också viktiga grunder för en god folkhälsa där individer har möjlighet att utvecklas utifrån sina egna förutsättningar. Kommunen arbetar även främjande för att fler medborgare ska vara fysiskt aktiva hela livet.

Många av de mänskliga rättigheterna är lagstadgade i Sverige och avspeglas i en stor del av kommunens uppdrag. Till exempel är kommunens roll att säkra alla barns möjlighet att delta i skolundervisning, att äldre kan få hemtjänst eller en plats på ett

äldreboende, att avloppssystem och vattenrening fungerar och att alla ska ha tak över huvudet. Kommunens arbete med miljö- och klimatfrågor, för att säkra möjligheterna till exempelvis hållbar livsmedelsproduktion och goda livsmiljöer, bidrar också till att uppfylla de mänskliga rättigheterna.

4.1.1 Arbete mot segregation

Området kopplar främst an till de globala målen nummer:

- *1: Ingen fattigdom*
- *4: God utbildning för alla*
- *10: Minskad ojämlikhet*
- *11: Hållbara städer och samhällen*
- *16: Fredliga och inkluderande samhällen*
- *17: Genomförande och partnerskap.*

Området berör främst följande kommunövergripande mål:

- *Ett attraktivt och tryggt Linköping*
- *Välfärdstjänster med hög kvalitet, tillgänglighet och individen i centrum*
- *Stark gemenskap och människor i arbete*
- *Ett Linköping med rikt kultur-, fritids- och idrottsliv*
- *Hög kunskap med skolor i framkant*

4.1.2 Hur styrs arbetet?

I januari 2020 beslutade kommundirektören om en ny modell för ledning och samordning av insatser mot segregation samt trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder (KS 2019-1002), utifrån denna modell har arbetet fortflöpt under 2022 för att minska och motverka den socioekonomiska boendesegregationen och dess negativa effekter.

Insatserna fokuseras till de tre områden där flest invånare med svagare socioekonomi bor: Berga, Ryd och Skäggetorp. Arbetet utifrån modellen tar avstamp i nulägesbilder för områdena samt en gemensam åtgärdsplan mot segregation.

Åtgärdsplan mot segregation uppdaterades under 2021 för att gälla under verksamhetsåret 2022 (KS 2020-754). Åtgärdsplanen för 2022 följdes upp i slutet av året och en uppdaterad åtgärdsplan togs fram för verksamhetsår 2023.

4.1.3 Exempel på insatser som genomförts inom koncernen

Berörda nämnder deltog under 2022 i arbetet utifrån lednings- och samordningsmodellen mot segregation. Nämnderna rapporterar om genomförda insatser utifrån det kommungemensamma strategiska utvecklingsuppdraget ”Samtliga nämnder ska inom ramen för sitt basuppdrag vidta åtgärder för att minska segregation och bidra till samordningen av kommunens insatser avseende segregation och trygghetsskapande åtgärder.”. Flertalet nämnder hänvisar till de åtgärder som anges i åtgärdsplan mot segregation för 2022. Varje åtgärd har följts upp i uppföljning av åtgärdsplan för 2022, men de ska även speglas i berörd verksamhetsplan och således ha följts upp i ordinarie uppföljningssystem.

Ett urval av aktiviteter/åtgärder som genomförts under året utifrån det strategiska utvecklingsuppdraget specificeras nedan.

Bildningsnämnden samt barn- och ungdomsnämnden rapporterar att de utifrån utredningen kring barn- och unga samt processkartläggningen upprättat en aktivitetsplan och målbild. Arbete med fokus på samverkan är igång och särskilt i Skäggetorp genom arbetsgruppen SamSkäggetorp som implementerats. Bildningsnämnden har även följt upp Skäggetorpskolors elevers mottagande på nya skolor.

Bygg- och miljönämnden rapporterar att arbete pågått under året, men planerade insatser inom områden med socioekonomiska utmaningar inte utförts i den omfattning som var planerat till följd av smittspridning av covid och pandemi.

Samhällsbyggnadsnämnden har påbörjat detaljplan för Laken 3 mfl (Berga C). Flera åtgärder har genomförts gällande belysning och vegetation. Via Naturcentrum har kursen "Natur för alla" genomförts för kvinnor i Skäggetorp med målet att lära mer om närnaturen och allemansrätt.

Social och omsorgsnämnden har påbörjat ett utredningsuppdrag avseende att socialtjänsten (myndighet) ska finnas i fler stadsdelar. En överenskommelse mellan polisen och socialtjänsten har undertecknats gällande avhoppbarverksamhet.

Kultur- och fritidsnämnden rapporterar att Agoras öppettider har utökats sedan mars 2022 och det har skett ett ökat samarbete med andra förvaltningar och polis, som exempelvis temakvällar för föräldrar. Med hjälp av ekonomiskt stöd från Linköpings kommun arbetar RF-SISU Östergötland med föreningsutveckling i Skäggetorp och Berga för att utveckla långsiktiga, stabila och hållbara föreningsstrukturer som kan stärka områdena och möjliggöra en trygg och meningsfull fritid. Glyttingebadet har utvecklats genom att ansvarig förening har erhållit medel för att investera i anläggningen och utveckla badet.

Lejonfastigheter och Stångåstaden är aktiva i två fastighetsägarföreningar, en i Berga och en i Skäggetorp där de arbetar för att skapa en meningsfull fritid och arbete för boende i stadsdelarna.

Arbetsmarknadsnämnden har utökat platser internt och externt inom ramen för arbetsmarknadsåtgärder för att främja inkludering samt sett över möjligheten att erbjuda fler unga arbete på kvällar och helger. De har även nyttjat interna och externa jobbspår och främjat ungdomsjobb.

4.1.4 Vad har arbetet bidragit till?

Segregationen i Linköpings kommun planeras att framöver utvärderas genom de 13 indikatorer som redovisas i nulägesbilderna för Berga, Ryd och Skäggetorp. Då nulägesbilderna togs fram under år 2020 och 2021 med statistik som har en viss eftersläpning finns ännu inte möjligheten att samlat redovisa hur segregationsarbetet har haft effekt för Linköpings kommuninvånare. I tabell 2 presenteras ett urval indikatorer som pekar på den socioekonomiska segregationen i områdena.

Tabell 2. Urval indikatorer som påvisar socioekonomisk segregation i olika delar av Linköpings kommun.

Indikator	Berga	Ryd	Skäggetorp	Linköping totalt
Förvärvsfrekvens andel (%) 20-64 år, år 2019	Kvinnor: 63,1 Män: 71,8	Kvinnor: 46,6 Män: 45,2	Kvinnor: 47,8 Män: 59,5	Kvinnor: 76,2 Män: 77
Låg ekonomisk standard andel hushåll (%), år 2019	32,6	44,5	51,3	15,9
Personer som uppburit ekonomiskt bistånd andel (%), år 2018	9,6	6,1	18,1	3,4
Andel (%) barn och unga 0-17 år i ekonomiskt utsatta familjer (relativ fattigdom), år 2019	47,8	53,7	73,9	19,6

Förvärvsfrekvensen är lägre i Berga, Ryd och Skäggetorp jämfört med Linköping totalt. Skillnaden i förvärvsfrekvens är större mellan män och kvinnor än i dessa tre områden än i kommunen som helhet.

Andel med låg ekonomisk standard samt andel som uppburit ekonomiskt bistånd är betydligt högre i Berga, Ryd och Skäggetorp jämfört med hela kommunen. Gällande barn och unga som lever i ekonomiskt utsatta familjer (relativ fattigdom) är det 73,9% av alla mellan 0-17 år i Skäggetorp, 53,7% i Ryd och 47,8% i Berga. Detta jämfört med Linköpings totalt, 19,6%.

Det arbete som bedrevs utifrån åtgärdsplanen mot segregation under 2022 följdes upp och visar att 15 åtgärder var genomförda, 39 åtgärder pågick och 6 åtgärder var ej genomförda. Förutom själva arbetet med de olika åtgärderna har det utifrån en utvärdering av lednings- och samordningsmodellen konstaterats att modellen kan vidareutvecklas genom att gränsdra till trygghets- och brottsförebyggande frågorna men att modellen övergripande upplevs bidra med tydlighet i samordningen.

4.2 Barnkonventionen

Området kopplar främst an till de globala målen nummer:

- 1: Ingen fattigdom
- 3 Hälsa och välbefinnande
- 4: God utbildning för alla
- 10: Minskad ojämlikhet
- 16: Fredliga och inkluderande samhällen.

Området berör främst följande kommunövergripande mål:

- Ett attraktivt och tryggt Linköping
- Ett Linköping med rikt kultur-, fritids- och idrottsliv
- Valfärdstjänster med hög kvalitet, tillgänglighet och individen i centrum
- Hög kunskap med skolor i framkant

- *Hållbar verksamhetsutveckling.*

4.2.1 Hur styrs arbetet?

Barnkonventionen är numera reglerad enligt lag. Utöver detta har Linköpings kommun inget särskilt styrdokument som reglerar kommunens arbete med konventionen om barnets rättigheter, men flera styrdokument berör området. Kommunens hållbarhetspolicy och reglemente innehåller regleringar inom områden som har indirekt verkan för barnkonventionens uppfyllande, bland annat rörande jämställdhet, jämlikhet, hälsa och demokrati- och mångfaldsfrågor.

Reglementet anger också barn- och ungdomsnämndens samt bildningsnämndens ansvar för skolfrågor men även att de fullgör de uppgifter som ankommer på vårdgivaren för den medicinska och psykologiska delen av elevhälsan. Kultur- och fritidsnämnden har enligt reglementet ansvar för samordningen av ungdomsstrategiska frågor, allmän kulturverksamhet för barn och unga, ungdoms- och fritidsverksamhet samt sommaraktiviteter för barn och ungdomar till 16 års ålder. Reglementet anger också social- och omsorgsnämndens ansvar för barn och unga inom deras lagstyrda verksamhet.

Kommunens idrottspolitiska program och handlingsplan, kommunens riktlinjer för arbete med nationella minoriteters rättigheter samt det funktionshinderpolitiska programmet nämner specifikt barn och unga som en målgrupp, och kommunens kulturpolitiska program lyfter särskilt barnkonventionen.

Kommunfullmäktige fattade inför verksamhetsåret 2020 beslut om att ge kommunstyrelsen i uppdrag att samordna förvaltningsöverskridande erfarenhetsutbyte, lärande och uppföljning av kommunens samlade arbete med ett barnrättsbaserat synsätt, utifrån att barnkonventionen blivit lag. Aktiviteten sköts upp på grund av pandemin såväl under 2020 som 2021, men under 2022 genomfördes en utbildning i barnrätt och en kommungemensam grupp för erfarenhetsutbyte av implementering av barnrätt har formerats.

Vid dåvarande utbildnings- och arbetsmarknadsförvaltningen tog man under 2021 fram en rutin med en barnchecklista samt en mall för barnkonsekvensanalyser. Vid internkontroller både under 2021 och fortsatt under 2022 fann man att rutinen ännu inte tillämpas i tillräckligt stor utsträckning. Ny genomgång av rutinen planeras att genomföras i början av 2023. I dagsläget finns ingen övergripande mall som kan användas av alla förvaltningar. Bedömningar av barnets bästa eller barnkonsekvensanalyser är inte heller obligatoriska att ha med i tjänsteskrivelser inför beslut.

På respektive förvaltning finns kontaktpersoner med ansvar för att driva och implementera arbetet som övergripande samordnas från Hållbarhetsenheten.

4.2.2 Exempel på insatser som genomförts i koncernen

Det finns flera exempel på hur kommunen arbetar med barns delaktighet och inflytande. Det gäller bland annat ungdomsombuden, ungdomsverksamheter där unga får vara med och utveckla verksamheten, samråd vid stadsutveckling, och barn som blir involverade i sin egen behandling. Dock saknas det generellt förvaltningsöverskridande strukturer och arbetssätt för barn att komma till tals och för förvaltningarna att ta tillvara på barns åsikter, både för det enskilda barnet och för barn som grupp.

Insatser för att bidra till ökad likvärdighet i grundskolan pågår och finansieras av statsbidraget Likvärdig skola. Insatserna är förstärkning i förskoleklass till och med årskurs 3, förstärkt elevhälsoarbete samt en extra satsning på skolor med hög andel elever som riskerar att inte nå målen. Riktade insatser görs även till de grundskolor som bedöms behöva förstärkt ekonomisk resurs.

Social- och omsorgsförvaltningen har fortsatt arbetet med en handlingsplan för barnrätt och arbetar även i verksamheterna bland annat med metoden BBIC - barns behov i centrum. Flera förvaltningar arbetar med barns bästa på olika sätt, men det saknas ofta en övergripande systematik inom såväl som mellan förvaltningarna.

Barn- och ungdomsnämnden, bildningsnämnden, kultur- och fritidsnämnden och social- och omsorgsnämnden hade 2022 det strategiska utvecklingsuppdraget att i samverkan vidta åtgärder för barn och unga i syfte att skapa helhet och sammanhang så att alla barn och unga ges förutsättningar att nå en gymnasieexamen. I uppdraget ingår att arbetet ska kännetecknas av tidiga samordnade insatser, anpassade efter barnets och den unges behov, i syfte att främja integration och förhindra utanförskap. Arbetet genomförs genom gruppen Samverkan barn och unga (SBU) som under 2022 har haft fokus på att upprätta en samverkansmodell mellan flera förvaltningar inom kommunen som jobbar med barn och unga där målsättningen är att ha en väg in och ha skolan som arena för samverkan i varje utsatt område för att underlätta samverkan. Som stöd i arbetet med en kommungemensam modell har gruppen deltagit i Länsstyrelsens preventionsprogram - Alla barn i Östergötland.

Arbetet utgår från tre strategiskt viktiga skyddsfaktorer för unga: måluppfyllelse i skolan, föräldrastöd samt meningsfull fritid och har under 2022 resulterat i fyra prioriterade områden; strategi för föräldraskapsstöd, en utvecklad samverkan mellan förskola/skola och socialtjänst inom Lambohov och Berga (områdesbaserad socialtjänst), utvecklad modell för kontaktvägar mellan skola och socialtjänst samt brottsförebyggande arbete och samverkan med polis. Under 2022 har områdesbaserad socialtjänst etablerats i Skäggetorp och planering för att etablera nära socialtjänst i flera områden pågår.

4.2.3 Vad har arbetet bidragit till?

En av de största utmaningar Linköpings kommun står inför, och som också identifierats av flera nämnder, är likvärdighet och likvärdiga förutsättningar. Många barn i Linköpings kommun har det bra, men klyftorna ökar och jämlikheten minskar, vilket också försvårar möjligheter för flera barn att kunna åtnjuta sina rättigheter.

Inom Utbildningsförvaltningen genomförs insynsbesök på de kommunala förskolorna i Linköpings kommun där bland annat likvärdigheten följs upp. Det övergripande syftet är att få insyn i förskolornas utbildning och undervisning. Det blir en del i förskolornas utvecklings-/kvalitetsarbete och ett sätt att stärka likvärdigheten i kommunen. I materialet för insynsbesöken bedöms bland annat jämställdhet, likvärdighet och barns rättigheter. Besöken utifrån det nya materialet har genomförts på alla förskolor en omgång mellan år 2019-2022. Besöken fick pausas under pandemin. Det sammantagna resultatet på alla förskolor på Likvärdighet blev 3,36 av maximalt 7. Man kan se att resultaten skiljer sig inom och mellan rektorsområden och mellan förskolor. En utmaning för förskolor och chefer är att skapa gemensamma definitioner av de tre olika begreppen inom Likvärdighet. De förskolor som fått höga resultat har ett förhållningssätt där de ifrågasätter sina normer strukturerat och systematiskt och har ett arbetssätt som följer detta.

Kommunens verksamheter arbetar med många goda insatser för att tillförsäkra barn deras rättigheter. Det är tydligt att de verksamheter som möter barn har kommit längre i arbetet. Det strukturella arbetet behöver dock förbättras både inom och mellan förvaltningarna. Fler verksamheter behöver fundera över på vilket sätt barnkonventionen är relevant för dem och hur ett strukturerat barnrättsarbete kan ge ytterligare effekter. Utrymme behöver också skapas för att få en samsyn kring förvaltningarnas gemensamma utmaningar i barnrättsarbetet.

4.3 Delaktighet och inflytande

Delaktighet och inflytande kopplar främst till det globala målet nummer

- *16: Fredliga och inkluderande samhällen*

Området berör främst de kommunala målen:

- *Ett attraktivt och tryggt Linköping*
- *Välfärdstjänster med hög kvalitet, tillgänglighet och individen i centrum*
- *Stark gemenskap och människor i arbete*

4.3.1 Hur styrs arbetet?

Medborgardialoger inom kommunens olika verksamheter

Arbetet med medborgardialoger i Linköpings kommun ska utgå från Linköpings kommuns policy för medborgardialog (KS 2016:563) samt Riktlinjer för medborgardialog i Linköpings kommun (KS 2016:134) där olika former för dialog tydliggörs.

Sedan 2019 har kommunövergripande medborgardialoger mellan Linköpingsbor och förtroendevalda bland annat skett inom ramen för *Kommunfullmäktiges utskott för medborgardialog*. Under 2022 antogs dock en reviderad arbetsordning för kommunfullmäktige i vilken de tidigare utskotten ersattes av geografiska utskott med fokus på situationell trygghet.

Uppdraget att säkerställa olika vägar för medborgarinflytande ligger på respektive nämnd enligt reglementet. Nämnderna har ett flertal verktyg till sitt förfogande. Enligt reglementet (s.7) ska "den politiska organisationen utveckla den lokala demokratin, främja en bred demokratisk representation och bidra till att den kommunala verksamheten utvecklas effektivt utifrån Linköpings specifika förutsättningar."

Inom Bildnings- samt Barn och ungdomsnämndens ansvarsområde kan dialoger bland annat omfatta möten med elever och vårdnadshavare inför förändringar i en skolas programutbud, lokalisering, upptagningsområde eller liknande. Likaså har skolorna eller utbildningsförvaltningen dialogmöten/öppna hus etc inför val till högskoleexamen eller gymnasium. Via hemsidan finns särskilda e-tjänster för synpunkter och klagomål på flera språk.

Inom Kultur- och fritidsnämndens ansvarsområde organiseras möten och efterfrågas inspel till beslut i policyfrågor av olika karaktär. Olika frågor kräver olika processer, exempelvis inför beslut av policydokument som ett idrottspolitiskt eller kulturpolitiskt program hålls seminarier och möten med olika grupper i samhället.

Samhällsbyggnadsnämnden är den nämnd som har tydligast regelverk kopplat till dialoger. Detta eftersom berednings- och beslutsprocessen är tydligt reglerad i plan- och bygglagen som definierar hur samrådsprocessen ska gå till.

Äldrenämnden och social- och omsorgsnämnden arbetar på samma sätt som som övriga nämnder med dialog i samband med större förändringar eller beslut som etablering av ett behandlingshem eller liknande. Äldrenämnden och social- och omsorgsnämnden nämnden finns med i det kommunala pensionärsrådet för en löpande dialog med pensionärsorganisationerna. För den vardagliga kontakten finns funktioner som äldreombudsman och särskilda e-tjänster för synpunkter, frågor och klagomål.

Samtliga berörda nämnder är representerade i Linköpings kommunala råd för funktionshinder och delaktighet.

Kommunstyrelsen arbetar särskilt med landsbygdsfrågor genom en särskild tjänsteperson som har upparbetade kontakter med byalag, bygdegrupper och andra föreningar på landsbygden.

Tillgänglighet

Linköpings kommuns funktionshinderpolitiska program ”Ett delaktigt Linköping” har utgångspunkt i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Konventionen syftar till att undanröja allt som hindrar människor från att ta del av de mänskliga rättigheter som tillkommer alla. Programmet definierar områden som kommunen ska utveckla; bemötande, Kommunikation och demokratiskt deltagande, arbete, kultur och fritid, utbildning, fysisk miljö liksom omsorg och hälsa. Varje nämnd, styrelse och bolag ansvarar för att funktionshinderpolitiska programmet genomförs.

4.3.2 Exempel på insatser som gjorts inom koncernen

Medborgardialog på landsbygden

Under försommaren 2022 genomfördes en medborgardialog med kommunens byalag, en s.k. Byalagsträff. Vård för mötet var kommunfullmäktiges presidium. På mötet diskuterades det som är aktuellt för byalagen och i respektive område där byalagen verkar.

Tillgänglighet

Att främja en ökad tillgänglighet till kommunens verksamheter och miljöer är en viktig del i att främja jämlikhet och delaktighet. Under året har digitaliserings- och tillgänglighetsåtgärder för egenorganiserad idrott vid Stångån genomförts, där QR-koder för motionärer har satts upp vid motionslingan. Vidare har en översyn av digitaliserings- och tillgänglighetsåtgärder vid Vidingsjö Motionscentrum påbörjats. Det fortsatta arbetet med att genomföra digitaliserings- och tillgänglighetsåtgärder kommer att fortsätta under 2023.

Kultur- och ungdomsverksamheten har påbörjat arbetet med att ta fram en gemensam bemötandestrategi för en tryggare, mer välkomnande och mer tillgänglig verksamhet. Det har även genomförts en översyn av tillgängligheten på Sagateatern för att identifiera brister som behöver åtgärdas. Vid Dansens hus har utomhusmiljön förbättrats med bättre belysning och på Arbis har innergården renoverats och tillgänglighetsanpassats i samband med den övriga renoveringen av byggnaden.

Vidare har det skett en översyn av marknadsföring avseende ungdomsaktiviteter för att förbättra representation och inkludering.

Bibliotekets satsning Digitalt Inkluderat Linköping har pausats under 2022, men biblioteket har ändå genomfört ett flertal digitala insatser. Stadsbiblioteket har arbetat med digital inkludering genom föreläsningar, poddar och workshops om digitalt skapande inom ljud, film, foto, spel och virtual reality (VR). Teknikhjälpen har utökats och omfattar huvudbiblioteket, biblioteken i Ekholmen, Ljungsbros, Johannelund och Ryd. Teknikhjälpen erbjuder handledning i användandet av mobiler, surfplattor och bibliotekets digitala tjänster.

Biblioteket i Berga har erbjudit barn i åldern 8-12 år sommarboksklubb på flera olika språk (svenska, somaliska och arabiska). Biblioteket har också samt erbjudit aktiviteter som svenska med baby, prova på digital verksamhet samt teknikhjälp.

I slutet av 2021 tecknade Linköpings kommun och alla 19 fackförbund ett avtal för att öka inflytandet och delaktigheten hos medarbetare. Avtalet har implementerats i delar av kommunen under 2022. Ett samverkansavtal innebär ett nytt arbetssätt och förhållningssätt som påverkar hur medarbetare blir mer inkluderade i frågor som rör arbetsmiljö och verksamhet.

Delaktighet

Linköpings kommun har sedan januari 2020 varit partner i EU-projektet European Pact for Integration, EPI, som syftar till att i samverkan med övriga partner i projektet arbeta fram och testa en metod för ökad inkludering och delaktighet. Projektet har pågått januari 2020 – juni 2022.

I samarbete med Arena arbetsmarknad, som är en satsning inom Integrations- och arbetsmarknadsnämnden, har det på Agora ordnats arrangemang riktade till unga. Detta har i stor utsträckning skett i samarbete med unga och genom ungas delaktighet. Bland dessa arrangemang återfinns EPA-träff, olika idrottsturneringar, konserter, musikworkshops, delaktighet vid installationen av Vinterljus, halloween- och vinterfest på Skylten, föreläsning inom ramen för UngPuls jämställdhetsarbete samt ungdomsdrivna event som coachats av UngPuls. En del av samarbetet har också innefattat projektet Jalla Rösta som initierades av UngPuls med syfte att öka valdeltagandet i Berga, Ryd och Skäggetorp. Inför valet arrangerades möten där politiker, unga och vuxna ges möjlighet att diskutera vad som sker i deras stadsdelar. Projektet drivs nu av Stadsmissionen i samarbete med UngPuls.

Linköpings deltagande i klimatneutrala städer 2030

Linköpings kommun deltar sedan 2021 i Klimatneutrala städer 2030 - ett projekt för städer som vill gå före i klimatomställningen. I projektet deltar Sankt Kors Fastighets AB, Linköping Science Park AB, Campushallen och Linköpings universitet. Ökad delaktighet är en central del i projektet där framtagandet av klimat- och energiprogrammets handlingsplan/färdplan fungerat som avstamp för genomförda dialoger.

Inom ramen för Klimatneutrala Linköping har ett flertal olika dialoger genomförts, bland annat med civilsamhälle, gymnasieelever, seniorer med flera. Syftet har varit att skapa engagemang och delaktighet i kommunens omställningsarbete, och dels att få inspel till kommande klimatfärdplan.

4.3.3 Vad har arbetet bidragit till?

Tillgänglighet

Miljö- och samhällsbyggnadsnämnden genomför varje år en medarbetarundersökning. Resultatet visar att andelen medborgare som är nöjda med Linköping gällande attraktivitet och tillgänglighet är något lägre 2022 än målvärdet men andelen nöjda har ökat både bland män och kvinnor från föregående år. Andelen medborgare som upplever en god kvalitet inom tillgänglighet för personer med funktionsvariation har mellan 2021 och 2022 ökat bland män, men minskat bland kvinnor.

Delaktighet

Årligen följs kommunens delaktighetindex som ger en samlad bild av hur väl kommunen möjliggör för medborgarna att delta i kommunens utveckling. Mellan 2021 och 2022 har indexet förbättrats från 61 till 69 procent av maxpoäng vilket fortsatt placerar Linköpings kommun resultatmässigt bland de mittersta 50 procent av kommunerna.

Miljö och samhällsbyggnadsnämnden ser en ökad trend gällande klagomål och rådgivningsfrågor än tidigare år, vilket anses delvis vara en effekt av att medborgarna i Linköping blivit mer medvetna om sina rättigheter och vad de kan få hjälp med från kommunen gällande sin boendemiljö.

Linköpings deltagande i klimatneutrala städer 2030

Inspel från dialoger har omhändertagits i den politiska processen genom att förslag sammanställts som en bilaga till kommande klimatfärdplan. Inspelen har kategoriserats och utgör tillsammans med beslutade aktiviteter från tidigare styrdokument en "idébank". Idébanken ska innehålla förslag till hur förvaltningar och bolag kan arbeta vidare med de övergripande teman som klimatfärdplanen innehåller. Dessa aktiviteter har alltså lyfts fram av Linköpingsbor genom olika dialoger. Idébanken kan eventuellt digitaliseras för att kontinuerligt fyllas på efter genomförda dialoger.

4.4 Folkhälsa och förebyggande arbete mot alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel (ANDTS)

Området kopplar främst an till de globala målen nummer:

- 3 Hälsa och välbefinnande
- 5: Jämställdhet
- 10: Minskad ojämlikhet

Området berör främst följande kommunövergripande mål:

- Ett attraktivt och tryggt Linköping
- Ett Linköping med rikt kultur-, fritids- och idrottsliv
- Valfärdstjänster med hög kvalitet, tillgänglighet och individen i centrum
- Stark gemenskap och människor i arbete
- Hållbar verksamhetsutveckling.

4.4.1 Hur styrs arbetet?

Folkhälsan i Linköping och Östergötland

Folkhälsa är ett uttryck för befolkningens hälsa och hur den är fördelad. I kommunens strävan för social hållbarhet är målet att främja en god och jämlik hälsa hos alla invånare, och detta har också starka kopplingar till verksamheterna i flertalet nämnder. I enlighet med reglementet så ansvarar kommunstyrelsen för att samordna folkhälsofrågor inom ramen för hållbar utveckling. Hållbarhetspolicy för Linköpings kommunkoncern inkluderar ett hälsoperspektiv. Även andra styrdokument, som de funktionshinderspolitiska och idrottspolitiska programmen innehåller ett folkhälsoperspektiv. I den idrottspolitiska handlingsplanen har samtliga nämnder, förvaltningar och bolag ansvar utifrån respektive ansvarsområde för att skapa förutsättningar för Linköpingsbor att vara fysiskt aktiva hela livet.

Kommunerna i Östergötland, inklusive Linköpings kommun, och Region Östergötland har enats om en gemensam folkhälsodeklaration för det fortsatta arbetet för en jämlik hälsa i länet. Som en del av denna överenskommelse deltar kommunalråd och tjänstepersoner i det regionala folkhälsopolitiska nätverket i Östergötland.

Under 2022 fastställdes den regionala Folkhälsostrategin, vilken Kommunfullmäktige också ställt sig bakom.

Förebyggande arbete mot alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel (ANDTS)

Ett framgångsrikt förebyggande ANDTS-arbete i Linköping är beroende av ett bra samarbete mellan kommunen och andra organisationer och myndigheter. Ett nav för detta samarbete utgörs av det regionala ANDTS-rådet där Linköpings kommun är representerat av ansvarigt kommunalråd samt det tjänstepersonsnätverk som är kopplat till rådet.

För att nå det övergripande målet för folkhälsopolitiken är det nödvändigt att också aktivt arbeta med ANDTS-förebyggande insatser.

Regionala ANDTS-rådet i Östergötland har i samverkan med kommunerna tagit fram en ny regional ANDTS-strategi som lanserades i oktober 2022. Den bygger till stor del på Regeringens skrivelse *En samlad strategi för alkohol, narkotika, dopnings och tobakspolitiken samt spel om pengar 2022-2025*, Skr.2021/22:213

Det övergripande målet med den regionala ANDTS-strategin är ett samhälle fritt från narkotika och dopning, minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol och ett minskat tobaksbruk. Strategin har också sex målområden som rör kommunens verksamhet och rådighet.

Linköpings kommunstyrelse beslutade 2016-11-17 att ställa sig bakom Tobacco Endgame – Rökfritt Sverige 2025, ett projekt för opinionsbildning som syftar till utfasning av tobaksrökning i Sverige. Målsättningen är att färre än fem procent av befolkningen röker 2025. Målen sammanfattas i följande punkter:

- Vi förstår bakgrunden till och behovet av ett perspektivskifte för att skärpa den tobaksförebyggande strategin.
- Vi stödjer principen att ett årtal ska preciseras då rökningen ska vara kraftigt begränsad.

- Vi stödjer en bred opinionsbildning för ett nationellt politiskt beslut med den inriktningen.

4.4.2 Exempel på insatser som genomförts inom koncernen

Folkhälsan i Linköping och Östergötland

Arbete som påverkar folkhälsoutvecklingen bedrivs redan i hög grad och på olika sätt i kommunens förvaltningar. Mycket av förvaltningarnas basuppdrag som inte syns i budgeten men som ändå utförs kan sannolikt likställas med ”vardagligt folkhälsoarbete”. Exempel på insatser inom andra områden som inkluderar ett folkhälsoperspektiv är arbetet mot segregation, insatser för att uppfylla barnkonventionen och jämställdhetsintegrering.

De flesta förvaltningar rapporterar insatser under 2022 som bidrar positivt till folkhälsoutvecklingen. Flera av dessa insatser redogörs för i andra delar av hållbarhetsrapporten. I detta avsnitt redogörs för insatser som har som direkt mål att främja en bättre hälsa, även om andra insatser också genomförts som indirekt bidrar till en bättre folkhälsa.

Sammantaget visar nämndernas verksamhetsberättelser samt förvaltningarnas uppföljningar av verksamhetsplaner att det pågår många olika viktiga insatser för främjandet av folkhälsan i kommunens verksamheter.

Barn- och ungdomsnämnden har under 2022 sett över nyckeltal för att säkerställa en likvärdig tillgång till elevhälsopersonal på skolorna, uppföljning och analys ska göras en gång per termin. Förvaltningen har erhållit statsbidrag för att bibehålla och stärka elevhälsoarbetet. Bemanningen av elevhälsan har ökat, men inte i den utsträckning som har planerats. Nämnden har även implementerat och utbildat i SIP (samordnad individuell plan) vilket syftar till att bidra till helhetsperspektiv för de som har behov av insatser och stöd.

I syfte att hitta ett arbetssätt för att arbeta förebyggande och hälsofrämjande mot lättare psykisk ohälsa kopplat till ungas förändrade levnadsvanor i ett alltmer digitaliserat samhälle pågår under tre år en frivillig insats (“Det syns inte”) på kommunens högstadieskolor. Arbetet vilar på vetenskaplig grund och effekterna studeras noga. Skolorna är mycket nöjda med materialet och samtliga skolor som deltog första året fortsätter år 2 och ytterligare skolor ansluter.

Bygg- och miljönämnden har kontinuerligt arbetat med hälsoskydd.

Samhällsbyggnadsnämnden har utifrån kommunens naturvårdsprogram med tillhörande handlingsplan vidtagit åtgärder vars resultat bidrar till att på bästa sätt förbättra förutsättningarna för rika och hälsobringande naturupplevelser.

Kultur- och fritidsnämnden har sett över förutsättningarna att införa så kallade Fritidsbanker (vilket kan möjliggöra fysisk aktivitet för fler) men saknar medel för ett genomförande.

Leanlink rapporterar att de genomfört ett utvecklingsuppdrag för att möta äldres psykiska hälsa. Tekniska verken rapporterar att de ansvarat för leverantörers hälsa och säkerhet i samband med de skyddsronder som regelbundet genomförts i deras anläggningar.

Förebyggande arbete mot alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel (ANDTS)

Linköpings kommun deltar i informations- och utbildningsinsatser riktade till olika grupper angående ANDTS och sprider olika former av kunskapsstöd till olika professioner som möter ungdomar. En hel del utbildnings- och informationsinsatser fick ställas in eller genomföras digitalt under coronapandemin. Under 2022 har utbildning i Ansvarsfull alkoholserving genomförts. En lokalt anordnad utbildning som motsvarar utbildningen som ges inom konceptet Krogar mot knark genomfördes under hösten 2022 och riktade sig till krogpersonal i centrala Linköping samt inom Kårservice. Kommunen, Polismyndigheten, RF Sisu och Länsstyrelsen Östergötland samverkar tillsammans med för närvarande 22 träningsanläggningar i Linköping i arbetet med antidopningsmetoden 100 % ren hårdträning med årlig utbildning, uppföljning och regionala och lokala nätverksträffar.

Mätningar av narkotikarester i avloppsvattnet har genomförts vid tre tillfällen under 2022. Resultaten för året har tillsammans med en omvärldsbevakning av narkotikasituationen redovisats i en rapport och vid ett seminarium som höll i december 2022 i Tekniska verkens lokaler.

Ett arbete med att ta fram en ny riktlinje för det förebyggande ANDTS-arbetet i skolan färdigställdes av Utbildningskontoret under 2022 och arbetet med en tillhörande rutin för misstanke om elevs bruk av droger genomfördes under året och färdigställdes i januari 2023.

En viktig del av det förebyggande ANDTS-arbetet är tillsynsverksamheten av stadigvarande och tillfälliga serveringstillstånd för alkohol, försäljningsställen för folköl och tobak och liknande produkter. Detta arbete utförs av Social- och omsorgsförvaltningens alkoholhandläggare. Därutöver tillkommer tillsyn av rökfria miljöer som utförs av tjänstepersoner inom Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen. Viss tillsyn sker i samverkan mellan de två ovan nämnda förvaltningarna och med Polismyndigheten.

Under 2022 har följande insatser genomförts: 45 st tillsynsbesök av rökfria miljöer, 59 st tillsynsbesök av stadigvarande serveringstillstånd (riktat till allmänheten och slutna sällskap), 195 st genomförande av inre tillsyn av stadigvarande serveringstillstånd till allmänheten och slutna sällskap..

4.4.3 Vad har arbetet bidragit till?

Folkhälsan i Linköping och Östergötland

Det dagliga folkhälsoarbetet som sker ute i verksamheterna är en central del i att främja hälsa och förebygga ohälsa. Från nämndernas verksamhetsberättelser 2022 rapporteras vissa resultat som kan kopplas till folkhälsan.

Barn- och ungdomsnämnden rapporterar exempelvis att det är svårbedömt vilka effekter som efterföljer av pandemin när det gäller påverkan på såväl barn och elevers resultat och hälsa som på medarbetarnas hälsa. Det finns en stor trötthet bland medarbetarna efter pandemins påverkan och sjukfrånvaron har under året varit hög, främst i förskolan.

Samma nämnd rapporterar att elevernas uppfattning om hälsan skiljer sig åt mellan könen. 83% av pojkarna och 62% av flickorna uppfattar att deras hälsa är bra eller mycket bra. Från föregående år har flickornas resultat sjunkit 6 procentenheter medan

det för pojkar under samma period har ökat med 2 procentenheter. Fortsatt är det 39% av eleverna i åk 8 som ofta känner sig stressade och vad gäller antalet elever som ofta känner sig glada i skolan har flickorna lågt resultat i likhet med föregående år, 49%, medan pojkarna har ökat från föregående år med 9 procentenheter till 65%. Både flickors och pojkars resultat är de senaste två åren markant lägre i jämförelse med övriga år enkäten har genomförts (2014-2019).

Resultaten från folkhälsorapporten 2020 visar att hälsan blir bättre sedan Östgötakommissionens rapport om jämlik hälsa 2014, men inte för alla. Det finns fortfarande tydliga och ofta ökande skillnader i hälsa mellan människor med olika livsvillkor, särskilt utifrån ekonomisk situation och utbildningsnivå. Skillnaderna finns såväl för självskattad hälsa och sjukfrånvaro som för livslängd.

Rapporten visar också att den psykiska ohälsan ökar i Östergötland, särskilt bland unga kvinnor. Nästan hälften av kvinnor i Linköping uppger att de har oro, ångslan och ångest, vilket också ökat över tid. Allt fler ungdomar anger att de har besvär av ångest och stress och allt fler får diagnosen depression. Äldre beskriver ofta ensamhet och nedstämdhet och äldre män är kraftigt överrepresenterade bland dem som begår självmord. Det finns även tydliga skillnader utifrån människors livsvillkor. Pandemin har också inom vissa områden förstärkt detta.

Den största utmaningen som Linköpings kommun står inför framöver inom folkhälsoområdet och som identifieras av olika nämnder är att motverka den negativa utvecklingen inom likvärdighet och likvärdiga förutsättningar. Att arbeta för att motverka de ökande skillnaderna i hälsa på ett strukturerat och hållbart sätt över tid är därför en viktig fråga som behöver utvecklas och prioriteras. En viktig del i det arbetet är struktur och långsiktighet inom förvaltningarna men också samverkan och samsyn i frågan mellan förvaltningarna. Det samlade arbetet mot segregation är en del i detta.

Förebyggande arbete mot alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel (ANDTS)

Utifrån kommunrapporten från ungdomsenkäten Om mig (som Region Östergötland har i uppdrag från det regionala ANDT-rådet att ta fram årligen) kan ungdomars förhållande till alkohol, narkotika och tobak belysas. Resultaten i den rapport som finns tillgänglig omfattar perioden 2016-2022 och redovisar svar från ungdomar som går i åttonde klass i grundskolan samt årskurs 2 i gymnasiet.

Tobaksanvändningen har minskat med tiden, men även snus användningen har minskat, enligt resultaten från undersökningen Om mig 2022. Däremot har alkoholkonsumtionen ökat något, särskilt bland gymnasietjejer i årskurs 2 samt har användningen av narkotika varit låg under de senaste åren och mindre utbredd än tidigare.

Skillnaden är fortfarande stor mellan andelen som använder tobak i grundskolans år 8 och årskurs 2 i gymnasiet. Totalt röker 6 procent av tjejerna och 3 procent av killarna i åttan, jämfört med 12 procent av tjejerna respektive 12 procent av killarna i gymnasiet årskurs 2 (2022).

Andelen ungdomar i årskurs 8 som uppger har druckit sig berusade en eller fler gånger sedan från 2014-2022 är i genomsnitt cirka 36 procent tjejer och 20 procent killar, jämfört med 78 procent tjejer respektive 76 procent killar i gymnasiet årskurs 2 under samma period. Återigen finns det en stor skillnad mellan grundskoleeleverna och gymnasieeleverna. Resultatet visar också att 42 procent av tjejerna och 27 procent av

killarna i årskurs 8 har druckit alkohol och kände sig berusade. Bland elever på gymnasiet svarar totalt 76 procent av tjejer att de har druckit alkohol en eller flera gånger, motsvarande siffror för föregående år 2021 var 81 procent och för 2014 var 81 procent. Däremot uppger 73 procent av killarna i årskurs två på gymnasiet att de konsumerade alkohol en eller flera gånger, motsvarande siffra för såväl 2021 som 2014 var 79 procent.

Sett ur ett längre perspektiv har det hänt mycket även med grundskole- och gymnasieelevers vanor. Resultatet visar också att det var totalt 42 procent av ungdomarna i Linköping som uppger att de någon gång druckit alkohol under året 2022, jämfört med 47 procent år 2020 och 52 procent år 2014.

Andelen ungdomar i Linköpings kommun som har provat narkotika en eller flera gånger enligt ungdomsundersökningen Om mig, har inte förändrats mycket under de senaste åren, men det finns en skillnad mellan årskurs 8 i grundskolan och årskurs 2 i gymnasiet. Andelen som har använt narkotika en eller flera gånger är fortfarande hög bland killar, särskilt bland eleverna i årskurs två på gymnasiet.

Av de som någon gång har använt narkotika i grundskolan är 3 procent tjejer och 2 procent killar. För elever i gymnasiet gäller samma trend, årets mätning uppger att 7 procent av tjejerna samt 8 av killarna att de någon gång använt narkotika. Det finns också röster bland unga som uppger att de aldrig har använt narkotika. Totalt har 97 procent av grundskoleeleverna och 93 procent av gymnasieeleverna i Linköping kommun uppgett att de aldrig har använt narkotika.

Observera att statistiken bygger på elevernas hemkommun. Det vill säga att alla elever som fyllde i enkäten och uppger att de bor i Linköping kan delta i enkäten även om de går i skola i en annan kommun i länet.

4.5 HBTQI

Området kopplar främst an till de globala målen nummer:

- 3: *God hälsa och välbefinnande*
- 4: *God utbildning för alla*
- 10: *Minskad ojämlikhet*
- 16: *Fredliga och inkluderande samhällen.*

Området berör främst följande kommunövergripande mål:

- *Start gemenskap och människor i arbete*
- *Ett Linköping med rikt kultur-, fritids- och idrottsliv*
- *Hållbar verksamhetsutveckling*
- *Attraktiv arbetsgivare.*

4.5.1 Hur styrs arbetet?

Kommunens arbete med att främja mänskliga rättigheter för HBTQI-personer (homosexuella, bisexuella, transpersoner, personer med queera uttryck och identiteter och intersexpersoner) har utgångspunkt från flera lagstiftningar, där främst Skollagen och Diskrimineringslagen kan nämnas. Genom skolans värdegrunds- och

likabehandlingsarbete får eleverna i Linköpings kommunala skolor kunskap om mänskliga rättigheter, jämställdhet, barnkonventionen och de grundläggande värden som vårt demokratiska samhälle vilar på. Värdegrundsarbetet ska genomsyra skolans dagliga arbete och integreras i flera ämnen.

HBTQI-personer är en särskilt utsatt grupp när det gäller hedersrelaterat våld och förtryck. Linköpings kommun samarbetar med Länsstyrelsen Östergötland, som har ett regeringsuppdrag som bland annat innefattar att förebygga och förhindra att unga blir gifter mot sin vilja eller utsätts för hedersrelaterade brott.

Under hösten 2018 och våren 2019 genomfördes från Hållbarhetsenheten en kartläggning av aktiviteter, insatser och policydokument med koppling till HBTQI som riktar sig till kommuninvånare. Syftet var att göra en behovsanalys som ger förståelse och kunskap om utvecklingsbehoven. Kartläggningen slog fast att rättighetsperspektivet HBTQI behöver lyftas och samordnas utifrån ett kommunövergripande perspektiv, där kompetensutvecklingsinsatser och synliggörande av gruppen HBTQI i styrdokument är två satsningar som skulle behöva göras. Riktlinjer för jämställdhet i Linköpings kommun liksom tillämpningsanvisningar för jämställdhet har en transinkluderande definition av jämställdhet som möjliggör ett utvecklat transinkluderande arbetssätt i kommunens jämställdhetsanalyser. Ett kunskapsunderlag för hur arbetet ska tillämpas liksom kompetenshöjande insatser i kommunen har påbörjats.

4.5.2 Exempel på insatser som genomförts inom koncernen

För att främja mänskliga rättigheter och inkludering är kompetensutveckling av personal i kommunens verksamheter viktig. Exempel på det är att kommunens fritidsgårdar är HBTQ-certifierade samt att det finns en arbetsgrupp inom Kultur- och fritidsförvaltningen med representanter inom resultatenheten Kulturscener och Ungdom som kontinuerligt arbetar med RFSLs HBTQ-certifiering av kommunens verksamheter.

Med anledning av uttryckta behov från hbtqi-ungdomar och personal i kommunens ungdomsverksamhet Liquid togs 2022 fram en e-utbildning fram riktad till förskolan och skolan i syfte att öka kompetensen om HBTQIA liksom hur inkludering kan stärkas. Utbildningen riktar sig till skolpersonal i kommunen och målet med utbildningen är att få en ökad förståelse för vad HBTQIA står för och hur barn och elever som tillhör gruppen identifierar sig. Dessutom vill utbildningen ge en ökad förståelse för hur dessa elevers skolgång kan se ut, hur den påverkar dem samt ge skolpersonal diskussionsfrågor och verktyg för att arbeta med dessa frågor i den egna verksamheten.

En viktig verksamhet i kommunen för unga HBTQI+-personer (plusset läggs till för att inkludera alla andra identiteter, sexualiteter och ickesexualiteter) mellan 12-19 år är mötesplatsen Liquid, som också deltar i ett nationellt nätverk för erfarenhetsutbyte och utveckling av gemensamma aktiviteter med andra ungdomsverksamheter för HBTQI-personer.

En kompetensutvecklingsinsats för medarbetare i kommunen är det regionala projektet Vinna-vinna, med flera engagerade kommuner i regionen, som syftar till att öka kunskaper om och förståelse för mångfald, jämställdhet och tillgänglighet hos medarbetare.

En samarbetspartner för kommunen sedan många år gällande utvecklingsarbetet kopplat till HBTQI-personers rättigheter är RFSL Linköping. Samarbetet tar sig

uttryck framför allt genom RFSLs arrangemang Linköping Pride där folkbildnings- och kompetensutvecklingsinsatser varvas med mötesplatser för rättighetsdiskussioner och folkfest. Under 2022 påverkades planeringen mycket av begränsade resurser inom RFSL, men frågor om HBTQI-personers rättigheter har ändå uppmärksammats i kommunens verksamheter. Ungdomsverksamheten Liquid arrangerade också en nykter fest för unga HBTQI+-personer som besöktes av 150 personer.

4.6 Jämställdhet

Området kopplar främst an till de globala målen nummer:

- 3: God hälsa och välbefinnande
- 4: God utbildning för alla
- 5: Jämställdhet
- 10: Minskad ojämlikhet
- 16: Fredliga och inkluderande samhällen.

Området berör huvudsakligen de kommunala målen:

- Stark gemenskap och människor i arbete
- Ett Linköping med rikt kultur-, fritids- och idrottsliv
- Valfärdstjänster med hög kvalitet, tillgänglighet och individen i centrum
- Hållbar verksamhetsutveckling
- Attraktiv arbetsgivare

4.6.1 Hur styrs arbetet?

2020 antog kommunstyrelsen *Riktlinjer för jämställdhet* med utgångspunkt i CEMR-deklarationen och de nationella jämställdhetspolitiska målen. 2021 antogs tillämpningsanvisningar för jämställdhetsanalys som anger när, hur och i vilka sammanhang som jämställdhetsanalyser ska genomföras i kommunens verksamheter. Som bilaga till hållbarhetsrapporten gällande 2022 har ett uppföljande kommunövergripande jämställdhetsboksut tagits fram, vars syfte är att belysa eventuell snedfördelning utifrån kön vad gäller deltagande och resursutnyttjande mellan könen inom olika delar av kommunens verksamheter. Jämställdhetsboksutet innefattar också jämställdhetsutmaningar som identifieras i kommunens förvaltningar, vilka utgör utgångspunkt för förvaltningarnas fortsatta jämställdhetsarbete.

Sedan tidigare finns också en e-utbildning för jämställdhetsintegreringsarbete riktad till kommunens medarbetare. Riktlinjerna, tillämpningsanvisningarna, jämställdhetsboksutet och e-utbildningen utgör tillsammans en plattform av stödmaterial för riktning, kompetensutveckling och arbetsmetoder för att utveckla jämställdhetsarbetet i kommunen. På respektive förvaltning finns kontaktpersoner med ansvar för att driva och implementera arbetet, vilket på övergripande plan samordnas av Hållbarhetsenheten.

Målsättningar och direktiv kopplat till jämställdhet förekommer också i andra styrdokument som till exempel kommunens idrottspolitiska program, Aktiv hela livet, som består av tre bärande delar där jämställdhet är en av dessa. Programmet har legat till grund för flera förändringar, bland annat i bidragssystemet.

4.6.2 Exempel på insatser som genomförts i koncernen

Under vintern och våren 2022-2023 har en kommunövergripande arbetsgrupp tagit fram ett jämställdhetsbokslut för kommunen som en del i uppföljningen av kommunens jämställdhetsintegreringsarbete. Bokslutet har också definierat jämställdhetsutmaningar som respektive förvaltning åtagit sig att arbeta vidare med. Områden som jämställdhetsutmaningarna berör är inom exempelvis psykisk ohälsa, fysisk aktivitet, våld, sjukfrånvaro och utveckling av interna processer och metoder.

Ur ett nationellt perspektiv har pojkar som grupp generellt sämre skolresultat än flickor sett till i vilken grad de uppnår kunskapskrav i alla ämnen i årskurs 9 och meritvärde i årskurs 9.⁹ I Linköpings kommun har flickor i åk 6 högre betyg i samtliga ämnen förutom matematik, franska och idrott (vårterminen 2022). Flickor har fortsatt även högre meritpoäng än pojkar (245,3 respektive 213,2 år 2022)¹⁰. Inom SKR:s utvecklingsprogram Fullföljd utbildning, som Barn- och ungdomsnämndens och Bildningsnämndens verksamheter deltog i under 2022, har utfallet av meritvärden analyserats. Det konstateras i slutrapporten att meritvärdet ökade för både pojkar och flickor 2017–2021 och att det över tid finns en skillnad mellan flickor och pojkar, där flickor har högre meritvärde.

I programmet "Fullföljd utbildning" som genomfördes under 2022 på Utbildningsförvaltningen identifierades att gymnasieval hade stor påverkan på i vilken grad en elev fullföljer sin utbildning och tar examen. I verksamhetsplanen för 2023 har förvaltningen lagt in aktiviteten att ta fram en förnyad handlingsplan kring studie- och yrkesvägledning med syfte att få fler elever att fullfölja sin utbildning. Att utmana invanda mönster och normer kring yrkesval kan vara en framgångsfaktor för att få fler elever att välja en utbildning som är "rätt" utifrån deras intressen och förmågor och därmed ge dem förutsättningar att fullfölja sin utbildning.

På exempelvis Berzeliuskolan arbetar skolan aktivt med att få fler kvinnor att söka teknikprogrammet genom att i sin marknadsföring visa att det är en utbildning som vänder sig till både kvinnor och män. Samarbetet med organisationen Teknikcollege och elevföreningen Teknikarflickorna är en viktig del i skolans marknadsföring för få presumtiva elever att bryta könsstereotypa val.

Under 2022 genomfördes SM-veckan med Linköping som värdstad. SM-veckan samlade drygt 30 olika idrotter som under en sommarvecka gjorde upp om medaljerna i Svenska mästerskapen inom respektive idrott. Målbilden för evenemanget var att SM-veckan i Linköping skulle vara den mest jämställda SM-veckan genom tiderna och att detta skulle synas i urvalet av idrotter och grenar, i antalet deltagande aktiva, i fördelningen av sändningstid och reportage, i sammansättning av volontärgruppen samt i styrning och ledning av evenemanget.

SM-veckan blev också den mest jämställda SM-veckorna genom tiderna. Tack vare ett medvetet urval deltog 45 procent kvinnor, till skillnad mot tidigare 30 procent. Utöver representation arbetade Linköpings kommun med kunskapshöjande insatser i evenemangets olika delar, bland annat genom värdsutbildning för volontärer. Evenemanget var även menssäkrat genom att mensskydd fanns tillgängligt i samtliga evenemangstoletter. Under SM-veckan genomfördes en mötesplats med temat

⁹ Kolada Öppna jämförelser, grundskola hemkommun, <https://www.kolada.se/verktyg/jamforaren/?focus=2328&report=115125&row=gender>

¹⁰ Kolada N15505

jämställd idrott. Under mötesplatsen deltog tränare, forskare, politiker och andra intresserade.

Under 2022 har Detaljplaneenheten på Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen tagit fram ett PM om social hållbarhet i fysisk planering som innefattar beskrivning av olika aspekter av social hållbarhet samt stödfrågor och tips kring hur dessa frågor kan lyftas och integreras i planeringsprocessen. Perspektiv som innefattas är bland annat jämlika, jämställda, tillgängliga och trygga platser där alla känner sig välkomna och inkluderade oavsett kön, ålder, bakgrund, funktion, förutsättningar, livsstil, socioekonomi.

Kommunens deltagande i den processledarutbildning i kommunövergripande våldsförebyggande insatser som genomförs av organisationen MÄN och faciliteras av Länsstyrelsen under 2021-2022 har resulterat i ett förslag till ett kommunövergripande angreppssätt för att förebygga våld. Förslaget hanteras vidare under 2023.

Som arbetsgivare har kommunen möjlighet att upptäcka och förebygga våldsutsatthet och våldsanvändande bland anställda. Att chefer ställer frågor om våld kan förhindra fortsatt våld och ge utsatta en väg till rätt stöd och hjälp. HR-staben har vidtagit flera åtgärder för att kommunen ska upptäcka förekomst av våld i nära relation bland medarbetare.

Arbetet med Heltidsaktiveringen har bidragit till att stärka jämställdhet, likabehandling och tillgänglighet inom Integrations- och arbetsmarknadsförvaltningens verksamheter utifrån fokus på strategierna för Arena Arbetsmarknad, utbildningspaket för medarbetare samt organisationsutveckling.

4.6.3 Vad har arbetet bidragit till?

Som en effekt av deltagande i processledarutbildningen i kommunövergripande våldsförebyggande insatser har förslag till arbetsätt och metoder att tillämpa i kommunens verksamheter föreslagits. Kultur- och fritidsförvaltningen har under våren 2023 beviljats medel för att genomföra en pilot i metoden MVP (Mentors Violence Prevention) fritid. MVP är ett metodmaterial för fritidssektorn, målet är att stoppa och förebygga mäns och killars våld. Materialet fokuserar på genusnormer och maskulinitet.

4.7 Levande landsbygd och en sammanhållen kommun

Området kopplar främst an till det globala målet nummer

- 11: "Hållbara städer och samhällen"

Området berör främst de kommunövergripande målen:

- *Ett attraktivt och tryggt Linköping*
- *Ett klimatsmart Linköping*
- *Ett företagsamt Linköping*

Agenda 2030 och landsbygdsutveckling

Ur ett hållbarhetsperspektiv sätts utveckling på landsbygden i relation till stadsutveckling, då det gäller jämlika förutsättningar. Temat skär genom ett stort antal

av de globala målen inom Agenda 2030 och kan sammanfattas i mål nummer 11; ”Hållbara städer och samhällen” under delmålet ”främja nationell och regional utvecklingsplanering”. Där finns följande programförklaring: ”*Främja positiva ekonomiska, sociala och miljömässiga kopplingar mellan stadsområden, stadsnära områden och landsbygdsområden genom att stärka den nationella och regionala utvecklingsplaneringen*”.

4.7.1 Hur styrs arbetet?

Det övergripande styrdokumentet i kommunen, vad gäller landsbygdsutveckling, är *Linköpings kommuns landsbygdstrategi*¹¹. Där kungörs strävan att skapa en helhet mellan stad och land:

”Målet är att skapa en sammanhållen kommun med framtidstro och delaktighet, där invånarna har möjlighet att påverka och bidra till Linköpings utveckling oavsett var man bor i kommunen. Både stad och land ska ses som en helhet med bra förutsättningar för företagande, möjligheter till en rik fritid, attraktiva boendialternativ, lättillgänglig offentlig service samt kommunens höga miljö- och klimatambitioner”.

Det främsta styrdokument för att omsätta landsbygdsstrategin till samhällsplanering är *Översiktsplan för landsbygden och småorterna*¹².

Övriga verktyg för att styra utvecklingen vad gäller landsbygdsutveckling är Linköpings kommuns serviceplan för landsbygden¹³. Syftet med serviceplanen är “att säkerställa långsiktig utveckling, främja och initiera insatser, som positivt påverkar tillgänglighet till kommersiell service på landsbygden vad gäller dagligvaror, drivmedel, kontanthantering och vissa övriga tilläggstjänster.”

Detta görs genom att bland annat peka ut särskilt prioriterade servicenoder på landsbygden.

Ett annat verktyg är de bilaterala dialoger som sker mellan kommunledningsförvaltningen och övriga förvaltningar för att gemensamt diskutera integrering och prioritering av insatser inom ekologisk och social hållbarhet, däribland landsbygdsutveckling, samt genom nätverket för social hållbarhet. Nätverkets generella uppdrag är att samordna genomförandet av kommunövergripande processer som är beslutade på politisk (styrdokument och strategiska utvecklingsuppdrag) eller förvaltningsnivå, vid behov initiera och prioritera utvecklingsinsatser och svara för kunskapsöverföring, informationsspridning och erfarenhetsutbyte mellan förvaltningarna.

¹¹ Linköpings kommun (2013). *Linköpings kommuns landsbygdstrategi*.

Kommunledningsförvaltningen. Antagen av KF 2013-03-26. Aktualitetsprövad 2018. Antagen av KF 2018-06-19.

¹² Linköpings kommun (2014). *Översiktsplan för landsbygden och småorterna*. Miljö- o samhällsbyggnadsförvaltningen. Antagen av kommunfullmäktige i juni 2014. Aktualitetsprövades 2020.

¹³ Linköpings kommun (2022). [Serviceplan för landsbygden i Linköpings kommun](#).

Kommunledningsförvaltningen. Antagen av Kommunstyrelsen, 2022-04-20.

4.7.2 Exempel på insatser som genomförts inom koncernen

Medborgardialog på landsbygden

Under försommaren 2022 genomfördes en medborgardialog med kommunens byalag. Vård för mötet var kommunfullmäktiges presidium. På mötet diskuterades det som är aktuellt för byalagen och i respektive område där byalagen verkar.

Att bygga och bo på landsbygden

I uppföljningen av Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningens verksamhetsplan 2022 återfinns det övergripande nämndmålet; *God beredskap för en hög byggtakt*. De båda nämnderna har formulerat gemensamma aktiviteter för att uppnå målet.

En sådan aktivitet är att “utveckla arbetssätt för att öka möjligheten till byggnation av småhus utanför detaljplanelagt område genom att fördjupa och förtydliga tolkningen av randzonen med syfte att hitta fler möjliga typer av situationer där enstaka kompletterande bebyggelse kan tillåtas.”

Bygg- och miljönämnden konstaterar i sin verksamhetsberättelse att man nu utvecklat ett nytt arbetssätt för att fördjupa och förtydliga tolkningen av randzonen. Detta har resulterat i ökade möjligheter till byggnation av småhus utanför detaljplanelagt område. Syftet är att hitta fler möjliga typer av situationer där enstaka kompletterande bebyggelse kan tillåtas. Bedömningen är att det redan nu kan ses en viss effekt av detta arbetssätt då en rekordstor mängd förhandsbesked avseende byggande av småhus på landsbygden har beviljats under året.

I *samhällsbyggnadsnämndens verksamhetsberättelse 2022* bedöms att nämndmålet *God beredskap för en hög byggtakt* har uppfyllts. Bedömningen baseras på genomförandegraden av aktiviteter, nämndindikatorer, samt nämndens sammantagna portfölj för detaljplaner för 2022 som innehåller planering av sammantaget ca 9000 bostäder. Dessutom finns en planreserv med drygt 4000 bostäder i färdiga detaljplaner.

Vidare, samhällsbyggnadsnämnden redovisar att man under 2022 genomförde översyn och utifrån resultatet vidtagit åtgärder i syfte att utveckla småorternas attraktivitet, exempelvis genom att utöka utbudet av parkbänkar för att underlätta för sociala möten, genomföra klottersaneringar för att öka den upplevda tryggheten. Åtgärder har genomförts i Nykil, Skeda Udde, Västerlösa, Askeby och Ringstorp.

Under 2022 påbörjades även arbetet med gång- och cykelvägen mellan Sjögestad och Mantorp.

En hållbar miljö på landsbygden

Samhällsbyggnadsnämnden rapporterar att man under 2022 genomfört tre utvecklande åtgärder i enlighet med naturvårdsprogrammet: Omfattande insatser för sandlevande insekter i Viggeby och Tinnerö, en stor inventering av vattenmiljöer som ingår i uppdatering av Naturvårdsprogrammet samt att en ny hage i Tinnerö (13,8 ha) har stängslats.

Nämnden rapporterar även att man under året påbörjat arbete med att implementera riktlinjer för ekosystemtjänster och ekologisk kompensation samt att man arbetat fram

en arbetsinstruktion och infoblad samt anvisningar för hantering av invasiva arter i Linköpings kommun.

En negativ utveckling är att angreppen av granbarkborre i kommunens skogar och naturreservat har under året fortsatt i stor omfattning. Ca 8 100 kbm död och döende gran har avverkats.

Likvärdig utbildning

Som en konsekvens av de övergripande styrdokumenterna i kommunen inom landsbygdsutveckling står det i *Barn- och ungdomsnämndens Lokalförsörjningsplan 2021-2030* att "F-6 skolor ska lokaliseras med hänsyn till yngre barns behov av skola och fritidshem nära hemmet."

I uppföljningen av lokalförsörjningsplanen 2022 redovisas kommande förändringar vad gäller att bygga nytt eller bygga om förskole- och skollokaler såväl på landsbygden som i staden. Insatser kopplat till skollokaler i Nykil har försenats grund av bland annat överklagade bygglov och omtag i upphandlingar.

I uppföljningen lyfts att det kommer att vara oundvikligt med avvikelse från det övergripande målet då det inte är möjligt att alltid erbjuda förskola/skola i nära anslutning till hemmet och samtidigt ha ett effektivt lokalutnyttjande och en kostnadseffektiv lokalförsörjning. Närmare resonemang kring vad detta innebär för landsbygden tas inte i uppföljningen.

I verksamhetsberättelsen 2022 lyfter man att de övergripande svårigheterna att rekrytera personal gäller i högre grad för verksamheter som ligger på landsbygden och att det krävs riktade insatser för att adressera de största utmaningarna.

En positiv utveckling ur ett landsbygdsperspektiv som lyfts är att arbetet med digitalisering har gått fort framåt på grund av pandemin och nya arbetssätt med stöd av digitalisering har påskyndats. Kunskapen och erfarenheten som digitaliseringen medfört har skapat nya möjligheter i den dagliga verksamheten, minskat behov av att fysiskt förflytta sig mellan olika verksamheter, underlättat deltagande i gemensamma medarbetarmöten, öppnat nya kontaktvägar med vårdnadshavare, t.ex. digitala föräldramöten och utvecklingssamtal.

Likvärdig tillgång till kultur och idrott

I kultur- och fritidsförvaltningens verksamhetsberättelse för 2022 kan man notera att kommunstyrelsen beviljade kultur- och fritidsnämnden en investeringsram och/eller en budgetram för anläggande av ny naturgräsanläggning och en ny serviceanläggning i Ekängen. Det skrivs även att friidrottsanläggningen i Ljungsbro tagits i drift under 2022.

Under nämndmålet "Mötesplatser och anläggningar upplevs trygga och välkomnande" lyfter man fram att man gjort utredningar av besökarnas upplevelse av trygghet vid närbiblioteken i Ljungsbro och Sturefors.

Under samma nämndmål rapporteras även att nämndens verksamhet inom idrott och anläggningsdrift påbörjat en plan för upprustning, renovering och utveckling av befintliga idrottsanläggningar. Förvaltningen har också varit delaktig i framtagandet av detaljplaner i bland annat Lingham, därigenom har man säkerställt möjligheten att inom detaljplanerna möjliggöra byggnation av fullstora idrottshallar samt

bidragit med kompetens och kunskap om hur detaljplanerna kan utformas för att främja rörelse och fysisk aktivitet.

Likvärdiga arbetsmarknadsinsatser

Arbetsmarknadsnämnden prioriterar landsbygden bland annat genom att utveckla kommunens e-tjänster kopplat till arbetsmarknadsinsatser och information om ekonomiskt bistånd. Mellan 2021 till 2022 har antalet e-ansökningar ökat.

I verksamhetsberättelsen sker dock inte någon särredovisning av insatser för landsbygd.

Likvärdig tillgång till hemtjänst och äldreomsorg

Äldrenämnden har under 2021 beslutat att generellt ställa om vården och omsorgen så att mer sådan kan utföras i hemmet. Detta för att skapa förutsättningar för längre kvarboende och självständighet för den enskilde.

I verksamhetsberättelsen för 2022 rapporteras att arbetet med formandet av framtidens vård i hemmet pågår för fullt. Upphandling är genomförd utifrån modellen områdesbaserad vård och omsorg i hemmet, förhoppningen är att detta ska skapa en mer samordnad vård och omsorg i hemmet och möta utvecklingsarbetet nära vård.

Näringsliv och kommersiell service

Utanför Ljungsbro finns Vreta Kluster, ett innovations-och utvecklingscentrum för grön forskning, utveckling, teknik och affärer. Kommunen stödjer aktivt verksamheten med 1 500 000 kr per år.

Kommunen är medlem/aktiv part inom föreningen LEADER Folkungaland¹⁴, dit föreningar, företag och organisationer kan vända sig för att söka medel till olika utvecklingsprojekt. Kommunen beslutade under året att fortsätta vara medlem i LEADER Folkungaland även under programperioden 2023-2027.

Kommunen ger stöd till kommersiell service på landsbygden. 2022 fattade kommunstyrelsen beslut om en ny serviceplan för landsbygden. I serviceplanen utpekades fem servicenoder som ska prioriteras och där det föreligger synnerliga skäl för kommunalt och statligt stöd. I oktober 2022 beslutade dessutom kommunstyrelsen om extra stöd om totalt 500 000 kr till de 5 utpekade servicenoderna, Bestorp, Brokind, Nykil, Skeda Udde och Ulrika. Beslutet om extrastöd fattades mot bakgrund av kriget i Ukraina och att den efterföljande energikrisen har lett till en extraordinär situation med skenande varu-, bränsle- och elpriser.

Näringsliv- och tillväxststaben har kontinuerligt möten/mejl- och telefonkontakter med företagare och företagarföreningar på landsbygden inom den ordinarie funktionen ”Företagsservice”.

Staben har fortsatt, vid behov, deltagit vid samverkansmöten med kommunens miljökontor, tillsammans med länsstyrelsen, rådgivande företag, LRF och

¹⁴ LEADER Folkungaland är en ideell förening i Östergötland. De kommuner som är medlemmar är Finspång, Linköping, Mjölby, Motala, Vadstena, Åtvidaberg och den västra delen av Norrköping. Folkungaland är ett av 48 leaderområden i Sverige och dryga 2000 liknande grupper i hela Europa. Folkungaland finansieras av deltagande kommunerna och Europeiska Jordbruksfonden.

förtroendevalda lantbrukare, för att utvärdera och utveckla tillstånds- och tillsynsarbete gentemot de gröna näringarna.

Offentlig service på landsbygden

En uttalad strategi för att förbättra tillgången till offentlig service är att arbeta med utveckling och digitalisering av kommunens medborgartjänster. Kommunledningsförvaltningen har i detta syfte påbörjat projektet "Mitt Linköping". Genomförandet av "Mitt Linköping" ska skapa förutsättningar för enhetliga digitala invånar- och företagstjänster. Med en aktiv utveckling av en kanalstrategi kommer Linköpings kommun successivt att genom digitalisering förflytta tjänster/kontakter från manuell hantering till digital hantering och här kommer också en klar möjlighet till att öka tillgängligheten mot ett 24/7 koncept. Inriktningen är att kunna införa de första delarna under 2023, men det är under 2024 som en större mängd av kommunens tjänster ska tillgängliggöras via ett gemensamt användargränssnitt.

Besöksnäring på landsbygden

Visit Linköping anger att inledningen av året präglades av pandemirestriktioner, som avskaffades 9 februari 2022. Under året lade bolaget mycket kraft på etableringen av den nya båtlinjen mellan centrala Linköping och Bergs slussar. Bolaget har utifrån sitt ordinarie besöksnäringssuppdrag och Kickstart Linköping genomfört flera marknadsföringskampanjer och utvecklingsprojekt för att stimulera nya reseanledningar och produkter, ett av fokusområdena har varit marknadsföringen av Kinda kanal.

Bredbandsutbyggnad

I Tekniska Verkens uppgifter till bokslut 2022 står att koncernens fiberutbyggnad på landsbygden har fortsatt och är nu i sitt slutskede. I måluppfyllesrapporten för 2022 står att Tekniska Verkens dotterbolag Utsikt Bredband AB fortsatt utbyggnaden av bredband via fiber i glesbebyggda områden. 3 100 hushåll anslöts sig under året. Regeringens vision är att alla i Sverige bör vara helt uppkopplade år 2025. Till 2020 fanns ett nationellt delmål som innebar att 95 procent av alla hushåll och företag borde ha tillgång till bredband. I Linköpings kommun har detta mål uppfyllts (96,3 procent).

Tekniska Verkens dotterbolag Utsikt bredband AB rapporterar att de har erbjudit alla fastigheter, med undantag för ett fåtal mycket otillgängliga byggnader, en fiberanslutning, första erbjudandet kom 2018, sedan har de under 2019 erbjudit anslutning igen. Utbyggnaden är till stor del klar, i dagsläget pågår arbeten i det sista området runt Bankekind. Utbyggnaden i Ulrika med omnejd är klar och kunderna som har beställt är nu anslutna.

Efteranslutning i redan utbyggda områden kommer troligtvis att erbjudas under 2023. I första hand till fastigheter som ligger tillräckligt nära för att kunna ansluta sig till en rimlig kostnad.

Utsikt bredband AB rapporterar att Linköpings kommun ligger i topp vad gäller bredbandstäckning i jämförelse med övriga östgötska kommuner och på plats nummer 12 i Sverige.

4.7.3 Vad har arbetet bidragit till?

Övergripande

Nämndernas och förvaltningarnas verksamhet och resultat beskrivs inte uppdelat för staden respektive för landsbygden. Det gör det svårt att värdera i vilken grad verksamheterna bidrar till de kommunövergripande målen för området.

En hållbar miljö på landsbygden

De senaste årens insatser för pollinerande insekter i Tinnerö eklandskap har utvärderats och åtgärderna har haft en mycket positiv effekt på antalet vilda bin och humlor i naturreservatet. I Naturskyddsföreningens nationella utvärdering av landets bivänligaste kommun rankades Linköping som landets 3:e bästa.

Att bygga och bo på landsbygden

För Linköpings omland (utanför staden) har följande resultat uppnåtts:

- Detaljplan för ett bostadsområde med ca 50 småhus i Slaka har antagits.
- Arbetet med strukturplan för Distorps verksamhetsområde har färdigställts. En första planetapp är under uppstart.

I bygg- och miljönämndens verksamhetsberättelse 2022 konstateras att arbetet med att fördjupa och förtydliga tolkningen av randzonen har resulterat i ökade möjligheter till byggnation av småhus utanför detaljplanelagt område. Arbetssättet har resulterat i att en rekordstor mängd beviljade förhandsbesked avseende byggande av småhus på landsbygden.

Likvärdig tillgång till kultur och idrott

Utifrån underlag från Kultur- och fritidsnämnden framgår följande status gällande planerade idrottsanläggningar:

- Kommunstyrelsen beslutade 2022-05-24, § 177, att bevilja kultur- och fritidsnämnden investeringsram och/eller budgetram för anläggande av ny serviceanläggning samt byggnation av ny naturgräsanläggning i Ekängen.
- Valkebohallen i Vikingstad har tagits i drift under 2022.

Näringsliv och kommersiell service

Kommunstyrelsen beslutade om en ny serviceplan för landsbygden 2022. I serviceplanen utpekades fem prioriterade servicenoder. De fem utpekade servicenoderna är Bestorp, Brokind, Nykil, Skeda Udde och Ulrika.

4.8 Nationella minoriteter

Området kopplar i första hand till det globala målet:

- *16 Fredliga och inkluderande samhällen.*

Området berör främst de kommunövergripande målen:

- *Stark gemenskap och människor i arbete*
- *Ett Linköping med rikt kultur-, fritids- och idrottsliv.*

4.8.1 Hur styrs arbetet?

Linköpings kommun antog Riktlinjer för Linköpings kommuns arbete med nationella minoriteters rättigheter 2020. Riktlinjerna berör samtliga fem nationella minoriteter och utgår från den gällande lagstiftningens krav på insatser inom områdena Inflytande och delaktighet, Information och myndighetskontakt, Språk och kultur samt Äldreomsorg.

4.8.2 Exempel på insatser som genomförts inom koncernen

Under 2022 har insatser som har följande insatser genomförts kopplade till nationella minoriteters rättigheter:

- Ett öppet samråd genomfördes i maj 2022 med ett fåtal deltagare.
- Uppmärksammande av högtidsdagar. Under 2022 har uppmärksammandet bestått i flaggning och nyhet på webben.
- Översättning av texter på finska på linkoping.se har setts över och kompletterats.
- Ordinarie uppdrag inom exempelvis Utbildnings- och arbetsmarknadsförvaltningen, framför allt gällande arbetet med att tillgodose behov av modersmålslärare.

4.8.3 Vad har arbetet bidragit till?

I maj 2022 genomfördes ett öppet samråd på Linköpings stadsbibliotek med ett fåtal deltagare. Det fanns även möjlighet att lämna in skriftliga inspel via webben som ett alternativ till att delta i samrådet fysiskt. Under samrådet riktades kritik mot kommunen för att bjuda in till öppna samråd mot bakgrund av den hotbild som riktats mot nationella minoriteter. Vid fortsatt planering hanteras inbjudan till samråd efter inspel från respektive nationell minoritet som önskar delta vid samråd.

Den låga närvarofrekvensen vid samrådet synliggör också behovet av att vidareutveckla formerna för samverkan med nationella minoriteter, som till stor del avstannat under pandemin. Arbetet för detta har fortsatt efter samrådet och förhoppningsvis bidragit till nya samarbetsformer under 2023.

4.9 Samverkan med civilsamhället

Området kopplar i första hand till det globala målet

- *16: Fredliga och inkluderande samhällen*

Området berör huvudsakligen de kommunala målen:

- *Stark gemenskap och människor i arbete*
- *Ett Linköping med rikt kultur-, fritids- och idrottsliv*
- *Välfärdstjänster med hög kvalitet, tillgänglighet och individen i centrum.*

4.9.1 Hur ser styrningen av arbetet ut?

Samverkan med civilsamhället i Linköpings kommun sker på många olika sätt inom kommunens nämnder och förvaltningar, där den största samverkan finns inom Kultur- och fritidsnämnden, Social- och omsorgsnämnden och Äldrenämnden. De flesta nämnder delar ut någon form av föreningsbidrag och har även ytterligare samverkansformer.

Övergripande strukturer/ramar för kommunens samverkan med civilsamhället är *Program för kommunens samverkan med den idéburna sektorn och Överenskommelse mellan den idéburna sektorn och Linköpings kommun.*

Överenskommelsen togs fram 2012 av kommunen och sektorn gemensamt och bygger textmässigt i stort på den nationella överenskommelsen med samma uppbyggnad kring olika principer för hur kommunen och sektorn har kommit överens om att samverkan bör ske. Syftet med överenskommelsen är:

- att stärka samverkan mellan kommunen och den idéburna sektorns organisationer för demokratisk förankring och vitalisering
- att stärka organisationernas självständighet och möjlighet att ge röst åt och bilda opinion för sina intressen
- att underlätta lokal utveckling i stadsdelar och kommundelar
- att utveckla möjligheterna för den idéburna sektorns organisationer att utgöra viktiga aktörer inom välfärdsutvecklingen

111 föreningar har i dagsläget undertecknat överenskommelsen, men utvärdering av överenskommelsen har visat att modellen för samverkan kan behöva uppdateras och i större utsträckning möjliggöra och ge stöd åt även mera kortsiktiga ideella engagemang. Under 2019 och 2020 påbörjades arbetet med översynen av program och överenskommelsen men har blivit fördröjt med anledning av pandemin och att resurser har behövt användas till arbete kopplat till pandemin. Översynen har därefter återupptagits hösten 2022. Ett behov kvarstår i att hitta gemensamma ingångar för civilsamhället att höra av sig till kommunen.

Med utgångspunkt i Programmet och Överenskommelsen antogs 2018 *Riktlinjer för samordning av initiativ från civilsamhället* av Kommunstyrelsen. Riktlinjerna reglerar hur det interna arbetet i kommunen gällande samverkan med civilsamhället ska bedrivas. De frågor som förväntas avhandlas i nätverket är förfrågningar och initiativ från civilsamhället:

- som är av förvaltningsövergripande karaktär,
- där det är otydligt hos vilken förvaltning frågan bäst bör hanteras
- där det är otydligt huruvida förfrågan gäller en kommunal angelägenhet
- vid förfrågningar som kan tjäna på att det finns en bredare kunskap/förankring i den kommunala organisationen

Under 2021 och 2022 har ett utredningsarbete med att ta fram ett förslag på hur samordningen av kommunens kontakter med civilsamhället skulle kunna utvecklas pågått. Förslaget kommer att hanteras inom ramarna för översynen av programmet och överenskommelsen.

4.9.2 Exempel på insatser som genomförts inom koncernen

Kommunen samverkar med civilsamhället både i genomförandet av aktiviteter och utvecklandet av verksamhet. Integrations- och arbetsmarknadsförvaltningen samverkar exempelvis med civilsamhällesaktörer för att bereda sysselsättningsplatser för

verksamhetens deltagare. I arbetet med aktivitetsparken i Ryd och skateparken i Ekholmen har dialog förts med bland annat idrottsföreningar.

Med hjälp av ekonomiskt stöd från Linköpings kommun arbetar RF-SISU Östergötland med föreningsutveckling i Skäggetorp och Berga för att utveckla långsiktiga, stabila och hållbara föreningsstrukturer som kan stärka områdena och möjliggöra en trygg och meningsfull fritid. Glyttingebadet har utvecklats genom att ansvarig förening har erhållit medel för att investera i anläggningen och utveckla badet.

Under 2022 har Kultur- och fritidsförvaltningen genomfört en översyn av kommunens fritidsverksamhet för ungdomar över 13 år med fokus på att ta fram förslag på hur kommunen kan samverka med föreningslivet samt hur föreningar och andra aktörer kan bedriva fritidsverksamhet.

5 Ekonomisk hållbarhet

Området kopplar i första hand till de globala målen:

- *God hälsa och välbefinnande*
- *Rent vatten och sanitet för alla*
- *Hållbara städer och samhällen*
- *Ekosystem och biologisk mångfald.*

Området berör huvudsakligen de kommunala målen:

- *Ett klimatsmart Linköping*
- *Ett företagsamt Linköping*
- *Hållbar ekonomi*

Såväl kommunen, som kommunens medborgare, näringsliv och civilsamhälle, bidrar på olika sätt i arbetet för en ekonomiskt hållbar kommun. Ur ett finansiellt perspektiv arbetar kommunen inom flera områden för att säkerställa ekonomisk hållbarhet.

Definitionen av ett ekonomiskt hållbart Linköping är:

Ett ekonomiskt hållbart Linköping innebär ett samhälle där de ekonomiska resurserna används på ett sätt som främjar ekologisk och social hållbarhet, där företagsklimatet är gott och där invånarnas ekonomiska välfärd främjas bland annat genom goda möjligheter till utbildning, boende och arbete (utdrag från kommunens hållbarhetspolicy).

Se även definitioner för cirkulär ekonomi och delningsekonomi under cirkulär resurshantering.

5.1 Hur arbetar Linköpings kommun med ekonomisk hållbarhet?

Som definitionen (ovan) av ett ekonomiskt hållbart Linköping anger, så är en viktig del av arbetet med ekonomisk hållbarhet att främja invånarnas ekonomiska välfärd genom goda möjligheter till bland annat boende. Stångåstaden är kommunens största

hyresvärd, och utifrån att bolaget ser en risk att prisutvecklingen för att bygga nya bostäder ger för höga kostnader och därmed högre hyror än vad kunderna är beredda, eller kan, betala för sitt boende genomförs olika insatser. Bland annat sker kontinuerligt leverantörsdialoger för diskussioner kring hur samverkan kan ske för att bygga smartare både miljömässigt och ekonomiskt.

Det är också viktigt att kommunens ekonomi sköts noggrant för att säkerställa att kommunala kärnuppdrag inom exempelvis vård/omsorg, utbildning, vatten- och avloppsfrågor med mera kan utföras. Kommunens likviditet, det vill säga möjlighet att betala löpande verksamhetskostnader, bevakas löpande och säkerställs långsiktigt genom en väl tilltagen checkkredit, lånemöjligheter via certifikat och obligationer samt lån från Kommuninvest. Dessutom kan stora delar av kommunens placeringar på några få dagar omvandlas till likviditet.

5.2 Grönt ramverk

5.2.1 Hur ser styrningen av arbetet ut?

Linköpings kommun och de större kommunalägda bolagen bildade för ett par år sedan den så kallade Linköpingsgruppen, där tanken är att öka samarbetet med fokus på hållbara investeringar. Linköpingsgruppen har tagit fram kriterier för så kallade gröna obligationer, vilket är ett slags lån där pengarna bara får användas till investeringar som är klassade som gröna enligt en särskild definition. Det innebär att de ska bidra till en hållbar utveckling med låg klimatpåverkan. För att en investering ska klassas som grön ska den stödja kommunens hållbarhetsmål och projektet bidra till minst ett av målen i EU:s taxonomiförordning för att kunna väljas som ett grönt projekt.;

- Begränsning av klimatförändringar
- Anpassning till klimatförändringar
- Förebyggande av utsläpp
- Cirkulär ekonomi
- Hållbart nyttjande av vatten och marina resurser
- Rikt ekosystem.

Lån under det gröna ramverket förväntas öka efterfrågan på koncernens obligationer och därmed ha en positiv påverkan på finansieringskostnaden på lång sikt. Under 2022 har ramverket arbetats om och anpassats till 2021 års ICMA Green Bond Principles och dessutom så att investeringarna nu även ska bidra till att uppfylla EU:s taxonomi.

Kommunens placeringar präglas av långsiktighet. Placeringarna baseras på en strategi där avkastning på lång sikt optimeras utifrån en vald risknivå. Kommunens finansregler stödjer också mål om långsiktig hållbarhet då reglerna säkerställer en strukturerad finansverksamhet med kontroll på de olika finansiella risker som kommunen exponeras mot.

Finansreglernas hållbarhetskriterier kompletterar den finansiella riskhanteringen genom direktiv om att välja bort riskfyllda sektorer som till exempel fossila bränslen och andra kontroversiella verksamheter; produktion av exempelvis massförstörelsevapen, pornografi, tobak och annat.

5.2.2 Exempel på insatser som genomförts inom koncernen

Enligt beskrivning ovan så både lånar och placerar kommunen pengar. Av alla kommunens placeringar så är ungefär hälften placerade i en grön eller hållbar fond eller gröna obligationer.

På skuldsidan så har kommungruppen bland annat finansierat vindkraft i Värmland, kommunens nya simhall, den centrala fastigheten Eddan och flera fastigheter i Ebbepark med grön finansiering som både har lägre marginaler och når fler investerare.

5.2.3 Vad har arbetet bidragit till?

Totalt har Linköpingsgruppen lånat 2 850 miljoner kronor i gröna obligationer varav Stångåstadens andel är 750 miljoner kronor, Lejonfastigheter har gröna obligationer för 1 350 miljoner kr, Tekniska verken står för 250 miljoner kronor och kommunen har en grön obligation på 500 miljoner kronor.

Gröna projekt/investeringar är särskilt utvalda projekt som har till syfte att främja omställningen till en hållbar utveckling med låg klimatpåverkan.

5.3 Upphandling

5.3.1 Hur ser styrningen av arbetet ut?

Varje år köper Linköpings kommun in varor och tjänster för runt 4 miljarder kronor. Som en grund för arbetet finns en politiskt beslutad upphandlingspolicy och riktlinjer för upphandling. Kommunen arbetar för en miljö- och klimatmässigt samt socialt hållbar utveckling genom bland annat kravställning vid upphandling.

5.3.2 Exempel på insatser som genomförts inom koncernen

Kommunstyreslsen har under 2022 haft ett strategiskt utvecklingsuppdrag att följa upp efterlevnaden av kommunens inköp- och upphandlingspolicy i syfte att motverka osund konkurrens. Uppdraget har genomförts i samarbete med Verksamhetsstöd och service (Upphandling och inköp) som kommer fortsätta arbetet för att säkerställa efterlevnaden. Ekobrottsmyndigheten har kontaktats i utbildningssyfte och en checklista för att upptäcka varningssignaler är under framtagande.

Samhällsbyggnadsnämnden har under 2022 bedrivit ett arbete med att införa nya upphandlingskrav på grund av justerad miljölagstiftning. Resultatet påverkar upphandling och uppföljning av entreprenader med avseende på koldioxidneutralitet. Under året har Miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen även utökat upphandlingskraven gällande social hänsyn, där flera nya krav har tagits fram och implementerats i förvaltningens standardskrivningar. Detta har underlättat arbetet med att inkludera social hänsyn vid upphandlingar i syfte att bidra till ett mer hållbart samhälle.

Stångåstaden har under 2022 fortsatt att implementera de klimatkrav i entreprenadupphandlingar som har tagits fram tillsammans med Linköpings kommun och de kommunala bolagen i syfte att främja ett koldioxidneutralt Linköping. Bolaget har ett strategiskt mål att nyproduktioner ska miljöcertifieras enligt Miljöbyggnad Silver och under 2022 certifierades sju byggnader. Vid upphandling av entreprenader ställs krav på att leverantörerna ska agera i enlighet med Stångåstadens

hållbarhetspolicy, i vilken det anges att verksamheten ska bedrivas på ett etiskt och ansvarsfullt sätt.

Lejonfastigheter antog 2017 en ansvarskod för leverantörer som ligger till grund för arbetet för hållbara leverantörsled. Koden omfattar områden som miljö, arbetsmiljö, och antikorruption och bygger på FN:s allmänna förklaring om mänskliga rättigheter, FN:s Global Compact samt ILO:s kärnkonventioner om mänskliga rättigheter i arbetslivet. Ansvarskoden ligger till grund för alla upphandlingar och under 2022 har Lejonfastigheter genomfört 35 stycken. Kraven i upphandlingarna följs upp systematiskt via avtalsmöten och revisioner. Lejonfastigheter är medlemmar i föreningen Rättvist byggande som arbetar för att motverka oegentligheter vid byggprojekt. Föreningen arbetar med upphandlingskrav, avtalsskrivning samt kontroller på byggarbetsplatserna för att säkerställa goda villkor och sund konkurrens.

Enligt beslut från 2020 ska all nybyggnation hos Lejonfastigheter projekteras för certifiering enligt Miljöbyggnad Silver. Under 2022 certifierades två fastigheter preliminärt och tre fastigheter anmäldes till certifiering.

Under 2022 har Tekniska verken arbetat med att förtydliga de hållbarhetskrav som gäller för alla upphandlingar. I de upphandlingar där det bedöms kunna förekomma risk för kränkning av mänskliga rättigheter eller brott mot arbetsrätten i leverantörsledet har Tekniska verken sett över vilka specifika hållbarhetskrav som kan ställas på leverantören. Under 2022 har det inte förekommit några korruptionsärenden och inga kontrakt har brutits med leverantörer. Under 2022 har det genomförts åtta djupgående leverantörsuppföljningar för att se till så att leverantörerna uppfyller Tekniska verkens krav inom miljö, mänskliga rättigheter, arbetssätt och antikorruption.

5.3.3 Vad har arbetet bidragit till?

Det övergripande arbetet på central nivå har lett till utvecklade miljö- och energikrav i prioriterade upphandlingar.

Samhällsbyggnadsnämnden har ett nämndmål Hållbar upphandling som bedöms som uppnått för 2022. Arbetet med att förnya kraven inom både miljö och social hållbarhet bidrar till nämndens arbete att bidra till ett mer hållbart samhälle.

6 Bilagor

Bilagor till hållbarhetsrapporten utgörs av:

- Bilaga 1: Uppföljning av kemikalieprogram, KS 2023-383
- Bilaga 2: Jämställdhetsbokslut för 2021-2022, KS 2023-298